

Kin̄wakti kə Bəəl n̄i nyaka i kijuŋni ki Lum Gia yə yi kə i Kin̄wakti ki Lum kələ mə

Kin̄wakti kələ n̄i nyaka Bəəl i bəni bə bumni bə Lum, fuku i bəo gia yə wi kiəki kəm bumni biə bi kə bi bəni bə Klistus bəh gia yə bumni biwə nəŋki a bəni fâki. Kin̄wakti kələ kaŋaki gia yichi yə yi kə kəm bənlani bə Bəəl, tsə i bin̄wakti bi bidəkə bəchi.

Wi kə wi dzaka a bəni bəchi, kəŋ a numki Bəju nabə bəni bə bə kəkə Bəju kaŋaki i kēŋsi gwú yibə bəh Nyə, kəm bəo bəchi kaŋaki lə chu. Wi kə wi dzaka a, i mi i kēŋsi gwu yi bəh Nyə kə i jəbi wə wi jiə shəm i Jisəs Klistus.

Bəəl n̄i nyaka tə i sisi nyani wə wi n̄i kaŋaki i nyani tsə yεiŋ kijuŋni ki bəni bə bumni bə Lum. Wi n̄i sisi a jəbi wə ŋgain tsə buku fεiŋ, ma ŋgain ni baan bəh bə twəsi i fə nəm i bəo kintəəŋ, ka bə bi gamti ŋgain ma ŋgain bi tsə i ninshiŋ, i tsə buku i Sbeεn.

Kifwu ki gia kə ki kə i Kin̄wakti kələ mə

1:1-17 Kin'yisi bəh kifwu ki gia

1:18-3:20 Kəm mbəiŋ wə bəni bəchi fa kuku nəŋki i bi bəiŋ yεiŋ

3:21-4:25 Dzəh yə Nyə nəŋki a bəni tsə yεiŋ ka bə bi bəiŋ

5:1-8:39 Nəni kifianj kə bəni bə Klistus kaŋaki

9:1-11:36 Bəni bə Islae i kimfasi ki Nyə wə

12:1-15:13 Nəni ki bəni bə Klistus

15:14–16:27 Kimbəni kigəksini i bəni

¹ Akə mih Bəəl wainj wi nəm wi Klistus Jisəs. Nyə n̄ bəəŋ mih a mih nûmki wainj ntum wi Jisəs, ka jiə a mih fûkuki ntum wi ndzəŋni wi ŋgaiŋ.

² Ntum wi ndzəŋni wələ kə wə Nyə n̄ kaka i bəni tsə dzəh i bəni bu bə ntum wə, yi num asi bə nyaka i Kinjwakti ki ki baiŋni wə.

³ Wi kə kəm Wainj wi wə wi n̄ dzə gwu yi mi wiwəm, ayaka bə bwə wi i chwəŋkijuŋ ki N̄kuŋ Dəbit wə.

⁴ Bah wibuku Jisəs Klistus kə num Nyə n̄ chusi wi tsə dzəh i Kinj'waka ki Baiŋni wə a, akə Wainj wi ŋgaiŋ wi kaŋa ŋga si wi n̄ dzasi wi i kpi wə.*

⁵ A fə Jisəs Klistus ka Nyə baa mih, fə a mih nûmki wainj wi wi ntum, ka mih fə bəni bə tumi bichi bə bə kəkə Bəju j̄lə shəm i wi, wəkəki num i wi kəksiyəli wi.

⁶ Mbeinj tə kə mbanj wi bəni bə Nyə bəəŋ a bə nûmki bəni bə Jisəs Klistus.

⁷ Mih nyakaki kinjwakti kələ i mbeinj bəchi bə mbeinj kə shəm yi Nyə i Lum, ayaka wi bəəŋ a bə nûmki bəni bə bə kə mbu.

Ma Nyə Ba wibukumbeinj bəh Bah Jisəs Klistus chūsi shəm yindzəŋni i mbeinj chu nyâ mbeinj bəh kimbəiŋni.

Bəəl ka nəŋki i laa njikə i bəni bə Lum

⁸ Mih nəŋki i yisi nya kiyəŋni i Nyə wuŋ kəm mbeinj bəchi tsə dzəh i Jisəs Klistus wə, kəm mbi wichi dzakaki lə kəm shəm yə mbeinj jiə i wi wə.

* ^{1:4} Nabə a, “Jisəs Klistus kə num Nyə n̄ chusi ŋga bi tsə dzəh i Kinj'waka ki Baiŋni wə a wi kə Wainj wi ŋgaiŋ si wi n̄ dzasi i kpi wə.”

9 Nyɔ wə mih nəmki i wi bəh shəm yiŋ yichi i ntum wi wi ndzəŋni wələ wə kəm Waiŋ wi kə mbeeŋ nsaka wuŋ a mih si kwaka lə mbəiŋ jəbi whichi i ntsa wuŋ wə.

10 I ntsa wuŋ wə mih si tsa a dzəh num i mih ka mih dzə i mbəiŋ i liə jəbi wə Nyɔ bum,

11 kəm mih kəŋki lə nalə i yεiŋ mbəiŋ ka mih ni nya mbəiŋ bəh kinya ki Kiŋ'waka, ki ni fə mbəiŋ ləkəki.

12 Yi num a, bukumbəiŋ sh̄iliki shəm yibukumbəiŋ, shəm yə mbəiŋ jiə i Nyɔ wə sh̄iliki yiŋ, yiŋ sh̄ili tə yimbəiŋ.

13 Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki a mbəiŋ kiə a mih kaka kiŋkani kiduli a mih dzə buku i mbəiŋ wə, jəbi wə mih kaka gia yidəkə tasi mih. Ayaka mih nəŋki a mih dzə ka mih ni kwati ŋkəh i mbəiŋ wə, a liŋ si mih kə num mih kwati lə i bəni bədəkə bə bə kəkə Bəju.

14 Nəm wələ kəm bəni bəchi kə i məkə kəŋŋi wə, kəŋ a numki bəni bə bə kə i kwili kintəəŋ, nabə bə bə kə i chwa, nabə bəni bə bə kaŋaki mfi, nabə bə bə kεiŋki i kiyuŋ wə.

15 Akə gia yə shəm shiliki mih nalə i fuku ntum wi ndzəŋni i mbəiŋ tə bə bə kə i Lum.

Nga bi ntum wi ndzəŋni wi Nyɔ

16 Mbəiŋ kəkə a mih ŋgəmniki kəgia yidəkə kəm ntum wi ndzəŋni wi Nyɔ. Kəm akə i fεiŋ wə ŋga bi Nyɔ biə bi bwiliki mi whichi wə wi kə wi jiə shəm i wi kə. Ayaka gia yələ yisiki tsəki num i Bəju ka yi tsə tə i bəni bə bə kəkə Bəju.

17 Yi num a ntum wi ndzəŋni wələ chusiki dzəh yə Nyɔ dzəki a mi kə chəŋ i wi nshinj. Ayaka yələ yisi

tsə kaasi bəh shəm yə wəmaka kə wi jiə i wi. Akə gia
yə bə kə bə nyaka a,
“Mi wi chəŋ bi nôki kəm shəm yə wi jiə i Nyə.”

Shəm bəkəki Nyə si bəni fəki gia yi gumini

18 Mih dzakaki lə i dzaka a shəm yi Nyə yə wi
bəksiki i bieŋ i bəni bə bə nəiŋma wi, fə gia yi gumini
nəni kichu kibə baŋ ŋkəŋ kəm gia yi Nyə.

19 Yi bəkəki yaka kəm gia yə bəni kə i kiə kəm Nyə
chusiki alə, kəm wi Nyə kə wi chusi lə i bə.

20 Ayaka na i kin'yisi wə si Nyə n̄ maa mbi, ŋga
bi biə bi tsə kaa kə, bəh si wi Nyə kə, kə num bəni
yeiŋ lə, ka chu kiə i bieŋ biə wi kə wi maa, na si
bəni yeiŋki kə wi. Ayakadəiŋ, dzəh chu kəbi yə mi
wiwəm kə i dza ləbli dzaka a bə kiəki kə Nyə.

21 Na yaka si bə kiəki Nyə yakadəiŋ, bə kəksi kə
wi ka Nyə, nabə i nya kiyəŋni i wi. Biŋkwaka bibə
fiəni chu a bi kilələ. Kifwu kibə kiyəŋ jikə bəh jisi.

22 Bə dzaka a bə kanjaki lə mfi, num bə fiəni chu lə
biyunj.

23 Bə kə bə bee i tsaki Nyə wi kiŋkəksi wə wi bi kpi
kə, tsə ka tsaki num i miməsə mə bə keiŋsi bəh kanj
mə bwəsi bəni bə bə kə i kpi, bəh minyəni bəh nyám
yə yi nyaniki, bəh yə yi seɪŋki i kuku.

24 Si yi kə yaka Nyə ka bee bə a bə fəki num gia yə
shəm yibə kəŋki a num gia yi kinyeŋ, bə fəki yaka
bəh gwu yibə i mi mi, ka ŋgəmsiki gwu yibə.

25 Bə kwuni ŋkəŋ kəm Nyə bi fiəni chu num ntəkə,
tsa chu nəm num i bieŋ biə Nyə maa, tsə lə i
tsaki chu nəm i wi Kimaa wiwə. Ayaka akə wi wə
bukumbəiŋ kə i kəksiki jəbi whichi na i bi tsə buku i
kiŋgəksi wə. Yi nūm ayaka.

26 Si bə fəki yakadəinj, Nyə ka bee bə, gwu bá shili bə i fəki gia yi ŋgəmnini. Ayaka bəkaṇa nə bəh bəkaṇa bədəkə, num Nyə n̄i ka maa bəkaṇa a bə fəki yakadəinj.

27 Ayaka yi kə a liŋ si bənyuku bee dzəh yə Nyə n̄i fə i nəki bəh bəkaṇa, gwu fwu l̄o bə i nəki num bəh bənyuku. Ayaka bənyuku fə gia yi ŋgəmni bəh bənyuku bədəkə. Si bə fəki yakadəinj jɪə num ŋgəkə i kifwu kibə wə a num ŋgəm wi kimfə kibə kichu.

28 Si bəni bəwə n̄i ka yeinj a yi ndzəŋki lə i kiə Nyə, Nyə ka bee bə a bə kaṇa mfi a num bi kiyunj, fə num gia yə bə si kaṇaki kə i fəki.

29 Shóm yibə bá num, num yi jikə bəh gia yichu chi chi. Bə məmyi gia yi gumini, dzékəh buku bə, bə kaṇa shóm yichu, kindəŋ fini bə bəh bəni, wəoyi bəni, jwə, fwəkyi, tsəinj bəni bəh dzékəh yi chu, nyani bəh kinyəni,

30 bəkəli yeli ki bəni, bainj Nyə, kaṇa bətəyi bəchi i ləm kibə wə, gukuli, ləkə bəh kifwu, ghaṇsi gwu, məm dzəh yichi i fəki chu, ləkə bəh kifwu i bətii bəbə bəh i bənih bəbə.

31 Bə kə biyuŋ, num kə i ja yibə beinj. Bə chəbsi bəni bədəkə, bə kwasi kə nshəinj i bəni wə.

32 Bə fəki yakadəinj bə kiə na a Nyə kəiŋsi a mi wə wi fəki gia yələ wi kaṇaki i kpí. Ayakalə, bə fə a fəni tsə a nishinj, chu kəksı bəni bə bə fəki ŋkaiŋni wi gia yələ.

2

Nyə bi sakaki mi wi bialı kimfə ki mi wiwə

1 Ayakadəinj, wə wə wə sakaki kimfə ki mi widəkə, kəŋ wə numki na ndə, wə kíəki a wə tə

dzaki kə kiŋgbə. Wə kíəki a, asi wə sakaki kimfə ki mi widəkə kə asi wə ləkəsiki gwu ya i ŋgəkə wə, kəm wə wə sakaki wə fəki tə a gia yə wi fəki.

2 Bokumbəinj kiəki lə a, Nyə ka jiə ŋgəkə i bəni bə bə fəki gia yələ, wi jiəki biəli num ŋkəŋ.

3 Ayakadəinj, wə wə wə sakaki kimfə ki bəni bə bə fəki ŋkaiŋni wi gia yələ, ayakalə wə mwi fə yi tə, wə kwakaki a wə kələ i bi geinj buku i nsaka wi Nyə wə a?

4 Ma wə yeinjki kə a Nyə kaŋaki lə shəm yindzəŋni i bəni nalə, kaŋa shəm nalə, num tə bəh kimbəinjni nalə a? Wə yeinjki yakadəinj wə kwaka akə gia yi kilələ, kíə a shəm yindzəŋni yi Nyə i wə, chusiki a wə kwûni shəm ya.

5 Ayakalə, si wə nəiŋma i kwuni shəm ya, wə fə yi ləkə tsə a ləkəni, yəmaka kə a wə kpeinjsiki num ŋgəkə i gwu ya wə, wə wi bi numki i chəkə biə Nyə bi chusiki shəm yi yi bəkəli i jəbi wə wi sakaki bəni bəchi i dzəh yi chəŋ wə.

6 Nyə bi gəmki na winaiŋ mi biəli kimfə ki.

7 Bəni bə bə kaŋaki shəm i nəm wi ndzəŋni wə, nəŋki num mbum bəh kiŋkəksi bəh nəni kə ki bi tsə kaa kə, wi bi nyâ lə nəni kə ki bi tsə kaa kə i bə.

8 Ayakalə, i bəni bə bə tsəiŋki a gwu yibə shəŋ, bə nəiŋ i wəkə ŋkəŋ, ka fəki num a gia yichu, yi kə a Nyə ni chusi lə shəm yi bəksini bəh ŋgəkə i bə wə.

9 Ngəkə wimbum bəh ləli bi numki i mi wichi wə wi fəki chu, i yisi i Bəju i tsə buku i bəni bə bə kəkə Bəju.

10 Ayakalə, kiŋkəknii bəh kiŋkəksi bəh kimbəinjni bi numki i bəni bə bə fəki gia yindzəŋni i yisi i Bəju i tsə buku i bəni bə bə kəkə Bəju.

11 Yi bi numki yakadəinj, kəm Nyə si chusi kə chi chi.

12 Bəni bəchi bə bə fəki chu bə kaŋa kə na bənchi bə Muses, bə bi liəki num i ŋgəkə wə liəni kəŋ bə ma kaŋaki bənchi. Ayaka bəni bəchi bə bə fəki chu bə num i bənchi cheinj, bə bi sakaki bə biəli bənchi bəwə.

13 Yi kə yakadəinj kəm Nyə bi dzə kə mi a wi kə chəŋ i wi nshiŋ kəm wi wəkəki gia yə bənchi dzakaki. Wi bi dzə mi a wi kə chəŋ i jəbi wə wəmaka fəki gia yə bənchi nəŋki.

14 Bəni bə bə kəkə Bəju kabə num bənchi kəbi, dza ka fəki gia i kiŋkwaka kibə wə, a num gia yə bənchi nəŋki, yaka bə mwi si num lə bənchi, namana yaka bə kaŋa kə bənchi bə Nyə n̄i nya i Bəju.

15 Yəmaka chusiki a gia yə bənchi nəŋki kə num Nyə nyaka yi i shám yibə wə. Shám yibə təbi tə yi. Jəbi wə bə fəki gia yichu, shám yibə ka sakaki bə. Jəbi wə bə fəki gia yindzəŋni yi ka təbiki bə.

16 Gia yələ bi dzəki di i jəbi wə Nyə bi sakaki gia yichi yə bəni fəki i nyumi wə tsə dzəh i Klistus Jisəs wə, si ntum wi ndzəŋni wələ mih fukuki lə chusiki.

Bəju ghaŋsiki gwu bəh bənchi

17 Wə wə wə bəŋki gwu ya a mi wi Ju, wə jiə fwu wa i bənchi bə Muses wə, chu ghaŋsi gwu a wə kə mi wi Nyə,

18 bə lani lə wə bəh bənchi, wə kiə gia yə Nyə nəŋki, kiə tə gia yə yi təksiki ndzəŋki nalə.

19 Wə kiəki lə na bindzəŋ a wə kə wə wə wə chusiki dzəh i bimfəkə, num tə bainjni i bəni bə bə kə i jisi mə,

20 Wə chu num wə wə təfiki biyuŋ, a num wə wə wə laniki bəni bə bə kiəki kə gia ka bwa bənchiŋ. Wə fəki lə kəm bənchi nya lə wə bəh mfi bichi bəh ŋkəŋ.

21 Wə wə wə laniki bəni yakadəinj, wə laniki alə tə n'ya gwu a? Wə wə wə fukuki a kiə mi ki chwô kə, wə tə fəki dəinj a?

22 Wə wə wə wamyiki a kiə nyum mi nabə kpə mi ki nâ kə bəh mi widəkə, na wə fəki kə yakadəinj? Wə wə wə kainyiki gia kəm miməsə, na wə tə chwəki kə bieinj i júŋ yi fəni yi gia yi miməsə wə a?

23 Wə wə wə ghaŋsi gwu bəh bənchi bə Nyə, yaka wə ŋgəmsiki kə Nyə si wə bwinjki bənchi bəwə a?

24 Akə gia yə bə nyaka a, “Bəni bə bə kəkə Bəju si bəkəli lə yeli wi Nyə a num kimfə kimbeinj ki Bəju.”

25 I suuŋ mi kaŋaki lə mbəe,* jəbi wə mi wiwə fəki gia yə bənchi dzakaki. Ayakalə, jəbi wə wə bwinjki bənchi, nsuuŋ wə bə suuŋ wə yeinj kə aka wə keiŋki kinchək.

26 Mi kabə keiŋki kinchək, wi fə gia yi chəŋ yə bənchi nəŋki, bə ma ni dzə wi ka wə bə kə num bə suuŋ lə wi na si wi keiŋki kinchək a?

27 Ayakadəinj bəni bə bə kə kinchək i nyam yi gwu wə ayakalə bə jɪə bənchi, bə bi fə bə jɪə mbəinj Bəju i ŋgəkə wə mbəinj bə mbəinj kaŋaki bənchi bə bə n̄i nyaka, ayaka mbəinj suuŋ bəni, mbəinj keiŋ bwinj bənchi bəwə.

28 Mbəinj kiaki a, mi wi Ju mwi kəkə wə bə yeinjki i nyam yi gwu wə. Ayaka nsuuŋ wi kəŋ kəkə gia yə bə yeinjki i biŋ i nyam yi gwu wə.

* **2:25** Nsuuŋ n̄i chusiki a bə kə chwəŋkijuŋ ki bəni bə Nyə n̄i dzi miŋkaiŋ bəh bə.

29 Mi wə wi kə mi wi Ju wi ɳkəŋ kə num i shəm mə. Ayaka nsuuŋ wi ɳkəŋ kə wə wi kə i shəm mə, a num mfə wi Kin'waka ki Nyɔ, a kəbi nsuuŋ wə wi biəliki num bənchi bə ba nyaka num nyakani. Wəmaka mi kə a si kəksi num Nyɔ wi. A si kəksi kə bəni.

3

Nyɔ si num a ja yi bεiŋ

1 Si yi kə yakadəiŋ, Bəju tsəki bəni bədəkə i finə wə a? Ma mbee kələ i nsuuŋ wə a?

2 Aaŋ, Bəju tsəki lə bəni bədəkə i dzéh yiduli wə. Yimbum yeiŋ kə a Nyɔ n̊i kə wi nya ja yi, a num i bə kanj.

3 Bə kə i dzaka a si bəni bədəkə n̊i numki kə i ja yiwə wə, yaka yəmaka ni fə ma Nyɔ ma numki i ja yi bεiŋ na?

4 Yi məŋ num yakadəiŋ! Na si bəni bəchi kə bəntəkə Nyɔ bi baŋ a wi ɳkəŋ, yi num asi bə nyaka a,
“Nyɔ, wə ka dzâka ndzaka wa, yaka ndzaka wiwə
kə chəŋ.

Ayaka wə si shi saka dzi lə bənsaka ba.”

5 Ayakalə, a kabə num a kimfə kibukumbəiŋ kə ki kəkə chəŋ gamtiki i fəki a kimfə ki Nyɔ kə ki kə chəŋ numki i yəŋə wə, yaka bukumbəiŋ kə i dzaka a nə? A Nyɔ fəki i fikpəŋ i ləŋki ɳgəkə i bukumbəiŋ wə a? Mih bikəki yələ lə asi mi wiwəm si bikə.

6 Yi məŋ i numki yakadəiŋ! Asi kə a yi numki yaka, ma Nyɔ sakaki dəiŋ mbi a?

7 Ayakalə, mih kabə nyiki ntəkə bi fə ɳkəŋ bi Nyɔ yəŋə tsə a ninshiŋ ninshiŋ dzə bəh kinjəksi i yeli wi wə, bə bə chu sakaki mih ka mi whichu kəm nə?

8 Yi kabə num yakadəinj, bukumbəinj ma dzakaki a, “Yi ndzəŋki lə a buku fəki chu ka gia yindzəŋni ni dzəki a?” Bəndzaka bələ kə bə bəni bədəkə bəkəliki yeli wibuku bəh bə, dzaka a a dzakaki buku, bəmaka bəni bi kwati lə ŋəkə wə bə kə i bi kwati.

Mi wi chəŋ məŋ nalə kpaaa

9 Bukumbəinj ki dzakaki a nə i liə a? A bukumbəinj Bəju tsəki lə bəni bədəkə a? Yi məŋ dəkə yaka lə! Bukumbəinj kə bə yeinj lə a Bəju bəh bəni bə bə kəkə Bəju kə num i kaŋ yi ŋga bichu wə.

10 Yələ kə si bə nyaka a,
“Mi wi chəŋ məŋ, na wimu məŋ.

11 Mi məŋ wə wi kaŋaki mfi,
mi num kə wə wi nəŋki Nyə.

12 Bəni bəchi kə bə bə n'yəkə nya jum i Nyə.
Bə bəchi chu bieinj bi kilələ.

Mi məŋ wə wi fəki gia yə yi kə chəŋ, na wimu məŋ.

13 Bə yamsi bindəŋ bibə jiə bi biyəə aka júm.

Bə kə bəni bə ja.
Ndzaka wə wi bukuki i dzaka kibə wə kələ i wəə mi
aka kiləfi ki juŋŋ.

14 Bələinj bəh bəndzaka bələli jikə i dzaka kibə wə.

15 Gvu yibə si yaŋsi alə i tsə wəə mi.

16 Bə si shi bəkəli lə bieinj
tsə bəh bəŋgəkə i di bichi biə bə tsəki.

17 Bə chu kiəki kə dzəh yə yi dzəki bəh nəni ki
bəiŋnini.

18 Bə kaŋaki kə na nlwa wi Nyə i shóm yibə mə.”

19 Bukumbəinj kiə i liə a gia yə bənchi dzaka, bə
dzakaki i bəni bə bə nəki i bənchi cheinj, ka mi ma

ni kaŋa na gia yə wi kə i ləbli dzaka asi mi wichi i fa mbi wələ wə bi num i Nyə nshinj nəmyi dzaka.

20 Mbəinj Kə a, na mi wiwəm wimu bi numki kə wə Nyə bi dzəki a wi kə chəŋ i wi nshinj kəm wi fəki gia yə bənchi nəŋki, kəm bənchi fəki bəni ka kiəki gia yichu yə bə fəki.

Dzəh yə Nyə dzəki a mi kə chəŋ yeiŋ

21 Ayakalə, i liə Nyə chusi lə dzəh yə wi dzəki mi yeiŋ a wi kə chəŋ i wi nshinj. Ayaka dzəh yiwə kaŋa kəgia yidəkə i fə bəh bənchi. Dzəh yələ kə num Kiŋwakti ki Muses ki bənchi bəh bi bəni bə ntum bə Nyə n̄i təbiki lə.

22 Dzəh yə Nyə dzəki a mi kə chəŋ yeiŋ, kə yə yi bialiki shəm yə mi kə wi jiə i Jisəs Klistus wə. Nyə fəki yələ i mi wichi wə wi jiə shəm i Klistus wə, kəm i Nyə mi widəkə kəkə chi chi,

23 si mi wichi kə wi fə lə chu ka numki na i dzəh yi dəəŋ i mbum bi Nyə wə.

24 Ayakalə, Nyə chusi lə shəm yi yindzəŋni i bəni i nya bə bəh kinya kilələ yi num a bə kaŋaki kə kiŋgbə kidəkə. Yələ n̄i tsə dzəh i Klistus Jisəs wə wi n̄i təiŋ bəni i kaŋ yi bəŋgəkə wə.

25 Nyə n̄i kə wi nya wi ka mfəgia i fə kimaiŋ bəh mwa mu. Ayaka kimaiŋ kələ kə i bəni bəchi bə bə jiə shəm i wi wə. Wi n̄i fə kimaiŋ kələ i chusi a ŋgainj Nyə kə mi wi chəŋ, kəm wi Nyə n̄i kaŋaki shəm kaŋani bəh chu bibə biə bə n̄i fəki i kikpu wə.

26 Wi n̄i fə yi i chusi a wi Nyə mwi kə mi wə wi fəki gia yi chəŋ i jəbi wi liə wə, yi chu num a ŋgainj dzəki mi wə wi jiə shəm i Jisəs a wəmaka kaŋaki kə kiŋgbə.

27 Si yi kə yaka, gia yidəkə kələ yə bukumbəinj kə i ghañsiki gwu yεiñ na? Gia yidəkə məñ! Yi məñ dəkə kəm nə a? Ma yi kələ i numki kəm nəm widəkə wə bukumbəinj nəmki a? Yi məñ yaka! Yi kə num i numki i nchi wə bukumbəinj jiə shəm i Jisəs.

28 Lə yi kə yaka. Bukumbəinj kə bə təiñ a, Nyə dzəki mi a wi kə kiñgbə kidəkə kəbi akə kəm njə wi shəm wə wi jiə i Jisəs wə, yi num kə kəm wi fəki gia yə bənchi nəñki.

29 Ma Nyə kə a Nyə wi Bəju shəñ a? Ntə wi kə tə Nyə wi bəni bə bə kəkə Bəju a? Aañ, wi kə tə Nyə wi bəni bə bə kəkə Bəju,

30 si Nyə kə shəñ a wimu, a num wi wə wi bi dzə bəni bə bə suuñ bə a bə kəkə bəh ḥgbə widəkə, a num shəñ kəm shəm yə bə jiə i Klistus wə, yi num a liñ si wi bi dzə bəni bə bə kəiñki kinchək, a bə kə ḥgbə widəkə kəbi num tə kəm shəm yə bə jiə i Klistus wə.

31 Yaka yi kə a bukumbəinj lətəkə bənchi kəm shəm yə bukumbəinj jiə i Klistus wə a? Yi məñ yakadəinj! Yi kə a bukumbəinj kañaki i nəmki numni i bənchi wə.

4

Ablaham kə kinchəsi ki mi wə Nyə dzəki a wi kañaki kə kiñgbə kidəkə

1 Bukumbəinj kə i dzaka a Ablaham ba wi bətii tii bəbukumbəinj n̄ yεiñ finə i gia yələ wə a?

2 A n̄ kə a Nyə dzə a Ablaham kəkə bəh ḥgbə widəkə num kəm nəm wi ndzəñni wə wi n̄ fə, ma wi kañaki lə gia yə wi kə i ghañsiki gwu kəm yi. Ayakalə, wi kañaki kə na gia yə wi kə i ghañsiki gwu yεiñ i Nyə nshinj,

3 kəm Kiñwakti ki Nyə dzakaki a,

“Ablaham nĩ jiə shəm i Nyə,
Nyə ka dzə wi a wi kə mi wi chəŋ.”

⁴ Mi wə wi nəmki bə gəm wi, na yibwiŋ wi ka nəm
bə gəm wi, bə ma ni dzə a ŋgəm wiwə kə kinya bə
nya i wi. Bə ni dzə a, akə ŋgəm wə wi si kə i kwati.

⁵ Ayakalə, mi kabə num maka wi nəm fięj fidəkə,
num wi jiə shəm i Nyə wə wi dzəki bəni bəchu a
bə kəkə bəh kiŋgbə kidəkə i wi nshinj, Nyə dzəki
wəmaka a wi kə chəŋ i wi nshinj kəm shəm yə wi
jiə i wi.

⁶ Dəbit tə nĩ dzaka a ndzəŋni bimbum kə i bəni
bə Nyə dzəki a bə kə chəŋ i wi nshinj a num kə kəm
bənəm bə bə nəm.

⁷ Wi nĩ dzaka a,
“Ndzəŋni bimbum kə i bəni bə Nyə kə wi dalinya lə
bəŋgbə bəbə,
ka banj chu bibə.

⁸ Ayaka ndzəŋni bimbum kə i mi wə Nyə chu
ŋgwuŋki kə waiŋkpaj kəm chu bi.”

⁹ Si yi kə yakadəiŋ, ndzəŋni bimbum biələ kə a
bəni bə bə kə num bə suuŋ bə ma? Ma, bi kə tə i
bəni bə bə keiŋki kinchək a? Buku si kə buku dzaka
lə a, “Shəm yə Ablaham nĩ jiə i Nyə wə nĩ fə Nyə dzə
wi a wi kə mi wi chəŋ.”

¹⁰ Nyə nĩ dzə Ablaham a wi kə mi wi chəŋ, num
i winaiŋ jəbi wə a? A nĩ kə num bə suuŋ lə wi, ma
wi keiŋ kinchək a? A nĩ kə wi keiŋ kinchək maka bə
suuŋ wi.

¹¹ Bə nĩ suuŋ wi jiə ka kinchəsi i chusi a wi kə mi
wi chəŋ kəm shəm yə wi nĩ jiə i Nyə i jəbi wə wi nĩ
keiŋki kinchək. Ayakadəiŋ, Ablaham ka num tii wi
bəni bichi bə bə jiə shəm i Nyə maka bə suuŋ bə, ka
Nyə dzə tə bə a bə kə bəni bə chəŋ i wi nshinj.

12 Ayaka wi num tə tii wi bəni bè bə kə num bə suuŋ bə, a num kə kəm bə suuŋ bə. Akə kəm bə dzə a gvu yi, i shəm yə wi n̄i jiə i Nyə ka bə suuŋ wi.

*Ablaham n̄i kwati fięj fię Nyə kaka
num kəm shəm yə wi n̄i jię i Nyə*

13 Kiŋkaka kə Nyə n̄i kaka i Ablaham a wi bəh bwa bu bi dzi lə mbi wələ, yi num kə kəm Ablaham n̄i jiəki bənchi. Akə kəm shəm yə wi n̄i jiə i Nyə wə, Nyə ka dzə wi a wi kə chəŋ i wi nshinj.

14 A kabə num a bəni bè bə kwati fięj fię Nyə kaka kəm i nəki si nchi nəŋki, yaka shəm yə bə jiə i Nyə kaŋaki kə mbee widəkə, kiŋkaka kə Nyə kaka numki tə a kilələ.

15 Gia yə yi kə, kə a bənchi si fə shəm yi Nyə ka bəkəki tsə a nishinj, kəm di biə nchi kəkə, gia yidəkə ma ni numki a mi bwiŋ nchi.

16 Yi kə num a, kiŋkaka kiwə biəliki num shəm yə wi n̄i jiə i Nyə ka yi numki shəm yi yindzəŋni i wi, yə wi n̄i kaka a yi kaŋaki i bi num i chwəŋkijuŋ ki kichi wə, a kəbi a bəni bè bə num i bənchi wə. Akə tə i bəni bè bə jiə shəm i Nyə wə a liŋ asi Ablaham n̄i jiə, kəm Ablaham kə tii wibukumbəŋ bəchi bə bə kə bəni bə Nyə.

17 Yələ kə asi bə nyaka a Nyə dzakaki i Ablaham a,
“Mih kə mihi fə a wə numki tii wi bitumi biduli.”

Wi num tikwili wibuku i Nyə nshinj. A num Nyə wə Ablaham n̄i jiə shəm i wi. Ayaka yi num a, a fəki wi ka bəni bè bə kpiyi fiəni chu bəwəm. Ayaka yi chu num a, a fəki wi ka bieŋ biə bi kəkə, bi nūmki.

18 Ablaham n̄i tsəiŋki tsəki a ninshinj kiə a ŋgaiŋ kələ bi kwati fięj fię Nyə n̄i kaka i ŋgaiŋ, na si wi n̄i kə wi chu tsəiŋ kə fięj fidəkə i ninshinj. Ayakalə, wi jiə

a shəm i Nyɔ na ka wi nyani lə i dzə numki, “Tii wi bitumi biduli,” asi Nyɔ n̄i kaka i wi a,
“Bwa ba bi ləŋki a ləŋni.”

¹⁹ A n̄i kɔ Ablaham si num tsə lə jía gbi, ayakalə wi n̄i ka dəsi dəkə shəm yə wi n̄i jiə i Nyɔ, na yaka si wi n̄i kɔ wi yεiŋ lə i gwu yi wə a ŋgaiŋ si num lə aka kiŋkpili ki mi, ka yεiŋ tə a kpə wi Sela kɔ ŋkaiŋni wi kɔbi i bwɔ.

²⁰ Wi n̄i ka kaŋa dəkə kiməŋni i kaŋaki shəm yi fa kɔm kiŋkaka kɔ Nyɔ n̄i kaka i wi. Shəm yə wi n̄i jiə i Nyɔ n̄i ləkəki tsəki a ninshiŋ, wi ka tumyiki a bikum bi Nyɔ.

²¹ Wi n̄i kɔ wi bum na bəh shəm yi yichi a Nyɔ kaŋaki lə ŋga i fə gia yə wi n̄i kaka.

²² Akɔ gia yə shəm yə wi n̄i jiə i Nyɔ n̄i fə a Nyɔ dzə wi a wi kɔ mi wi chəŋ i wi nshin.

²³ Ayakalə, ndzaka wə wi kɔ a, “Nyɔ n̄i dzə wi yakadəiŋ,” Yi kɔkə a bə n̄i nyaka a i Ablaham wə shəŋ.

²⁴ Yi kɔ tə i bukumbεiŋ wə. Nyɔ wə bukumbεiŋ jiə shəm i wi, ni dzə lə bukumbεiŋ tə yakadəiŋ. Akɔ wi wə wi n̄i bwili Jisəs Bah wibukumbεiŋ i kpi wə.

²⁵ Jisəs kɔ wə bə n̄i nya wi kpi kɔm chu bibukumbεiŋ. Ayaka Nyɔ fiəni dzasi wi i kpi wə ka ŋgaiŋ dzə a bukumbεiŋ kɔkə bəh kiŋgbɔ kidəkɔ.

5

*Kinsaŋli kɔ bukumbεiŋ kaŋaki kɔm Nyɔ
dzəki bukumbεiŋ a bukumbεiŋ kɔkə bəh kiŋgbɔ kidəkɔ*

¹ I liə si Nyɔ kɔ wi dzə lə bukumbεiŋ a bukumbεiŋ kɔkə bəh kiŋgbɔ kɔm shəm yə bukumbεiŋ jiə i wi

wə, bukumbεinj bá num i kimbɔinjni wə bəh wi kɔm
gia yə Bah wibukumbεinj wə Jisəs Klistus fə.

² A fə wi ka bukumbεinj kaŋa dzəh i liə i shɔm
yindzəŋni yi Nyɔ yə bukumbεinj kɔ yεinj wə i liə
kɔm shɔm yə bukumbεinj jiə i wi. Bukumbεinj
bá laj si bukumbεinj tseŋki tsəki a ninshinj, kiə a
bukumbεinj bi kwatiki lə i mbum bi Nyɔ wə.

³ Yi na baanj dəkə yakadəinj, bukumbεinj laŋki tə
i bəŋgəkə bə bukumbεinj yεinjki, kɔm bukumbεinj
kiəki lə a bəŋgəkə fəki mi kiə i kaŋa shɔm.

⁴ Ayaka shɔm yi kaŋani fəki a Nyɔ kɔksi mi a wi
kpeinj. Nyɔ ka kɔksi mi a wi kpeinj, wi ka tseŋki tsəki
a ninshinj i fiɛn wə, kiə a ŋgaiŋ bi kwati lə.

⁵ Fiɛn fiə bukumbεinj tseŋki tsəki i ninshinj i fi
wə bi lansi tsə kə i kuku, kɔm Nyɔ kɔ wi jiksi shɔm
yibukumbεinj bəh kiŋkəŋ ki, tsə dzəh i Kiŋ'waka ki
Baiŋni kə wi nya i bukumbεinj.

⁶ Yi num a jəbi wə bukumbεinj n̩ kɔkə i gamti
gwu yibukumbεinj, Klistus dzə i jəbi wi ndzəŋni wə,
ka kpi kɔm bukumbεinj bəni bə bə kiəki kə Nyɔ.

⁷ Akə ŋkəŋ a yi ləkəki lə i mi i kpi kɔm mi wə wi
kaŋaki kə kiŋgbə, ayaka mi widəkə kələ i mɔmsi i kpi
kɔm mi wi ndzəŋni widəkə.

⁸ Ayakalə, Nyɔ n̩ chusi kiŋkəŋ ki i bukumbεinj i
dzəh yələ wə a, jəbi wə bukumbεinj n̩ keŋki bəni
bəchu, Klistus kpi kɔm bukumbεinj.

⁹ I liə si bukumbεinj kɔ num mwa mu fə Nyɔ
dzə bukumbεinj a bukumbεinj kɔkə bəh kiŋgbə
kidəkə, yaka wi bi tsə lə i bukumbεinj nshinj i bwili
bukumbεinj i kaŋ yi shɔm yi Nyɔ yi bəksini yə wə
bəh bəni.

¹⁰ Yəmaka num a, na jəbi wə bukumbεinj n̩ keŋki
bəni bə bə baiŋŋki Nyɔ, kpi yi Waiŋ wi chinjni

bukumbεinj bəh Nyɔ, wi ni tsə lə i ninshinj i liə i bwili bukumbεinj bəh nəni ki, si wi kə wi chijn̄ni bukumbεinj bəh Nyɔ.

¹¹ A kəkə a gia yələ shəŋ yə bukumbεinj lan̄ki kəm yi. Bukumbεinj lan̄ki tə bəh Nyɔ kəm Bah wibukumbεinj Jisəs Klistus wə wi kə num wi chijn̄ni bukumbεinj bəh Nyɔ.

Giayə Adam n̄ dzə bəhyi, bəhyə Klistus n̄ dzə bəh yi

¹² Si chu n̄ tsə dzəh i mi wimu wə, ka bi dzə i mbi wə, ayaka kpi tə tsə dzəh i chu chεinj ka bi dzə, ayaka kpi ka wan̄ tsə i mi wichi wə, kəm mi wichi fə chu.

¹³ Chu n̄ kə bi si num lə i fa mbi wə, na ka Nyɔ nyaki bənchi. Ayakalə, bənchi kabə num kə bə kəkə i ŋwuŋki wainkpaŋ i chu biə bəni fəki.

¹⁴ I yisi i jəbi wi Adam wə i dzə buku i jəbi wi Muses wə a n̄ kə kpi kanja ŋga i mi wichi bεinj nabə bə bə n̄ fəki chu ayaka bə fə kə asi Adam wə wi n̄ bwiŋ nchi. Adam n̄ kə i dzə yidəkə wə aka Klistus wə wi n̄ kə i bi dzə.

¹⁵ Ayakalə, kinya ki Nyɔ kə wi nya i bəni kilələ kəkə ka chu biə Adam n̄ fə. A kabə num a bəni bəduli n̄ kpiyi kəm chu bi mi wimu, yaka kə ŋkəŋ a shəm yindzəŋni yi Nyɔ bəh kinya ki n̄ dzə kəm shəm yindzəŋni yi mi wimu wə wi kə Jisəs Klistus, ma yi ni numki i dzə i bəni bəduli wə tsə lə tsəni.

¹⁶ Gia yə kinya ki Nyɔ kələ Nyɔ n̄ nya kilələ dzə bəh yi kəkə liŋ bəh yə chu bi mi wimu n̄ dzə bəh yi. Chu bi mi wimu dzə bəh nsaka i bəni bəchi wə ka jiə bə i ŋgakə wə. Ayakalə, kinya ki Nyɔ kələ n̄ dzə i jum wə, i chu bi bəni bəduli biə bə n̄ fə, ayaka Nyɔ dzə bə a bə kəkə bəh kiŋgbə kidəkə.

17 Yi kabə num a, chu bi mi wimu n̄ fə kpi kaŋa ŋga i mi wichi bεiŋ kəm mi wimu, yaka k̄ a bəni b̄ b̄ dzə kiŋkəŋ ki Nyɔ kimbum kələ, bəh kinya k̄ ki k̄ ndzo wə Nyɔ dzə bəni kilələ a b̄ k̄ chəŋ, b̄ ni kwati nəni ki du kəm mi wimu wə Jisəs Klistus.

18 Ayakadəiŋ, si chu bi mi wimu n̄ dzə bəh ŋgəkə i bəni bəchi wə, k̄ a liŋ si kimfə ki chəŋ ki mi wimu fə Nyɔ dzə bəni a b̄ k̄kə bəh kiŋgbə, b̄ bəchi num i bi kwati nəni.

19 Yi num a asi mi wimu n̄ ləkə bəh fwu i Nyɔ yəmaka fə bəni bəduli num bəh chu, yi k̄ asi mi wimu n̄ wəkə i Nyɔ ŋ'wəkə wiwə fə Nyɔ dzə bəni bəduli a b̄ k̄ chəŋ i wi nshin̄.

20 Nyɔ n̄ nya bənchi i fə a chu duki. Ayakalə, si chu duki ak̄ a liŋ si kiŋkəŋ ki Nyɔ k̄ ki k̄ kinduksi i bəni wə duki tsəki a ninshin̄ tə.

21 Yi k̄ l̄, ka chu kaŋaki ŋga i bəni wə, b̄ kpiyi, k̄ asи kiŋkəŋ ki Nyɔ k̄ kaŋaki ŋga i bəni wə tsə dzəh i ndzo wə Nyɔ dzəki bəni a b̄ k̄ chəŋ i wi nshin̄, i bi nya b̄ bəh nəni k̄ ki bi tsə kaa k̄ kəm Jisəs Klistus wə Bah wibukumbəiŋ.

6

Mi wə wi kə wi chijni lo bəh Klistus, wi kpi buku i kaŋ yichu wə

1 Si yi k̄ yakadəiŋ, bukumbəiŋ ki dzakaki a nə? Yaka k̄ bukumbəiŋ ki baŋki tsəki a fəki chu ka nshein̄ yi Nyɔ yə yi k̄ kinduksi i bəni wə duki tsəki tə a ninshin̄ a?

2 Yi məŋ nūm yaka! Yi k̄ i chu num dəiŋ a bukumbəiŋ b̄ b̄ kpi buku i kaŋ yichu wə chu k̄ i nəki i chu mə a?

3 Ma mbεin̄ kiəki kə a bukumbεin̄ bəchi bà bə juli i bəkə chiŋni bəh Klistus Jisəs, bə juli tə bukumbεin̄ yaka chiŋni bəh kpi yi a?

4 Bə n̄i juli bukumbεin̄ i bəkə yakadəin̄ yi bé num a bə n̄i chiŋni bukumbεin̄ bə i kpi yi wə ka ləə, ka yi numki si Klistus n̄i fiəni dza i kpi wə i ŋga bimbum bi Ba wi wə, yaka kə a bukumbεin̄ kaŋaki i n̄ki num i nəni kimfiaŋ wə.

5 Yi kə lə kəm, a kabə num a bukumbεin̄ n̄i chiŋni lə bəh Klistus i kpi yə akə n'yi, yaka bukumbεin̄ chu kəkə i məŋniki a bukumbεin̄ bi chiŋni lə bukumbεin̄ bə tə i ndza wi kpi yə akə n'yi.

6 Bukumbεin̄ kiəki lə a gwu yibukumbεin̄ yə akə nəni kikpu kə num bə n̄i baŋŋi lə i kintasi wə bəh Klistus, ka bə chiksi gwu yiwə yə yi kə yichu, ka bukumbεin̄ ma bi chu numki mfa i kaŋ yichu wə,

7 kəm jəbi wə mi kpi, yaka wi buku lə i kaŋ yichu wə.

8 Si bukumbεin̄ kə bukumbεin̄ kpi lə bəh Klistus, yaka bukumbεin̄ bum a bukumbεin̄ bi nəki lə tə bukumbεin̄ bə,

9 kəm bukumbεin̄ kiəki lə a na si Nyə n̄i dzasi Klistus i kpi wə, wi bi chu kpi kə. Kpi kəbi i chu kaŋa ŋga i wi bεiŋ.

10 Kpi yə wi n̄i kpi wi n̄i kpi i chu wə kpamu yi kaa yakadəin̄. Ayaka nəni kə wi kaŋaki i liə kə num ki Nyə.

11 Si yi kə yakadəin̄, mbεin̄ tə yεiŋ i gwu yimbεin̄ wə a mbεin̄ kpi lə i chu mə, ka nəki i liə biəli si Nyə nəŋki, si mbεin̄ chiŋni lə bəh Klistus Jisəs.

12 Ayakadəin̄, kiə mbεin̄ ki bē kə a chu kaŋaki ŋga i ntsanja bimbein̄ bi gwu wə i fəki mbεin̄ wəkə num i gia yə mwa mimbein̄ nəŋki a mbεin̄ fəki.

13 Kiə mbεiŋ ki bēe kə a chu dz̄ki bimbu bimbεiŋ bi gwu ka biein̄ bi bin̄om i f̄eki gia yichu yein̄. Mbεiŋ nyâ gwu yimbεiŋ num i Nyɔ ka bəni b̄ b̄ bwili b̄ i kpi w̄ ka nya b̄ b̄eh nəni. Mbεiŋ nyâ t̄ bimbu bimbεiŋ bi gwu i Nyɔ ka biein̄ bi bin̄om i f̄eki gia yi chən̄ yein̄.

14 Chu chu kaŋaki kə i kâŋaki ŋga i mbεiŋ bεiŋ, k̄m mbεiŋ k̄kə i bənchi chein̄. Mbεiŋ nəki i sh̄om yi Nyɔ yindzəŋni chein̄.

Mi w̄ wi chiŋni b̄eh Klistus k̄o mfa i nəni ki chən̄ w̄a

15 Si yi kə yaka, bukumbεiŋ ki dzakaki a nə? Yaka k̄o a bukumbεiŋ f̄eki chu k̄m bukumbεiŋ nəki i sh̄om yi Nyɔ yindzəŋni chein̄, k̄obi i bənchi chein̄ ma? Yi məŋ yaka!

16 Mbεiŋ kiəki kə a mi ka dzə gwu yi nya i mi widəkə i wəkəki i wi ka mfa, yaka wi k̄o mfa i mi w̄ wi wəkəki i wi a? Mi ka nya gwu yi i chu, yaka wi k̄o mfa i chu w̄. Yi ni dzə num b̄eh kpi. Mi ka nya gwu yi i wəkəki num i Nyɔ w̄, yaka wi k̄o mfa wi Nyɔ. Yəmaka ni f̄ wi kwati nəni ki chən̄.

17 Ayakalə, kiyəŋni k̄o ki Nyɔ asi mbεiŋ n̄i keiŋki mbεiŋ num mfá yichu, i liə mbεiŋ bum b̄eh sh̄om yimbεiŋ yichi gia yi lanini yə bə n̄i nya i mbεiŋ chusiki.

18 Mbεiŋ k̄o num b̄e bwili l̄ mbεiŋ i kaŋ yichu w̄, mbεiŋ fiəni chu mfá i nəni ki chən̄ w̄.

19 Mih dzakaki yələ ka mi wiwəm, k̄m mbεiŋ ka bəni bəwəm mbεiŋ k̄kə i kiəgia i tsə buku si yi k̄o. Mbεiŋ k̄ləki a, a n̄i k̄o i kikpu w̄ mbεiŋ n̄i nyaki l̄ bimbu bimbεiŋ bi gwu i biein̄ bi kinyεŋ w̄ b̄eh chu biduli, ka mfá. Mbεiŋ nyâki bimbu bimbεiŋ bi gwu num i gia yi chən̄ w̄ i numki bəni b̄e baiŋni.

20 Jəbi wə mbεiŋ nĩ kə mfá i chu wə, nəni ki chəŋ
nĩ kaŋaki kə gia yidəkə i fə bəh mbεiŋ.

21 Si mbεiŋ nĩ kə yakadəiŋ, mbee wə mbεiŋ nĩ
kwati i gia yələ wə yə mbεiŋ kə i liə ŋgəmni num
ŋgəmnini i yi wə kə nə a? Gia yiwə yichi gəksiki
num bəh kpi shəŋ.

22 Ayakalə, i liə si bə kə bə bwili lə mbεiŋ i kaŋ
yichu wə ayaka mbεiŋ fiəni chu num mfá yi Nyə,
yi kə a mbee wiwə kə a mbεiŋ si num dzə bəni bə
baiŋni, ayaka kiŋgəksi kiwə num nəni kə ki bi tsə
kaa kə.

23 Mbεiŋ kiəki a ŋgəm wi gia yichu kə kpi, ayakalə
nəni kə ki bi tsə kaa kə kə kinya kə Nyə nyaki a
kilələ i bəni bə bə kə bə chiŋni bəh Klistus Jisəs Bah
wibukumbεiŋ.

7

Nchi si kaŋa ŋga i mi bεiŋ a i jəbi wə mi wiwə keiŋki wiwəm

1 Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki i dzaka yələ i mbεiŋ
ka bəni bə bə kiəki nchi. Mbεiŋ kiəki kə a nchi si
kaŋa ŋga i mi bεiŋ a jəbi wə mi keiŋki wiwəm a?

2 Bokumbεiŋ dzə kifəkəli i ndzə wi miŋkpaŋa bəh
minyuku. Nchi si kaŋa baaŋ bəh miŋkpaŋa i nyuwi
wə i jəbi wə nyuwi keiŋki wiwəm. Ayakalə, i jəbi wə
nyuwi ka dza kpi, wi ka ni buku i nchi wə wi kaŋaki
wi bəh nyuwi.

3 Ayakadəiŋ, wi ka dza nyə tsə i minyuku widəkə
nyuwi keiŋ wiwəm, bə bəŋ wi a miŋkpaŋa wi
təkəlini. Ayakalə, nyuwi ka kpi, yaka wi buku lə i
nchi wiwə wə. Wi ka tsə dzə minyuku widəkə, wi
ma chu numki miŋkpaŋa wi təkəlini.

4 Yi kɔ a liŋ bwa bə nih bəŋ si mbεiŋ kpi lɔ i bənchi wə tsə dzəh i gwu yi Klistus yə bə n̄i baŋŋ i kintasi wə. Mbεiŋ kpi yakadəiŋ ka mbεiŋ numki bəni bə mi widəkɔ. Ayaka mi wələ kɔ wə bə n̄i dzasi i kpi wə, ka bukumbεiŋ n̄iki bə fâ num gia yə yi ndzəŋki i Nyɔ.

5 Jəbi wə bukumbεiŋ n̄i keiŋki bə bieli asi nyam yi gwu yibukumbεiŋ nəŋki, bənchi n̄i shiki dzasiki lə gwu yibukumbεiŋ yə yi fwuki i fâki chu, yi ka fâki bimbu bibukumbεiŋ bi gwu ka nəmki gia yə yi kɔ i dzə num bəh kpi i bukumbεiŋ wə.

6 Ayakalə, i liə bukumbεiŋ buku lɔ i bənchi cheiŋ ka kpi gaali bəh bənchi bəwə bə bə n̄i kaŋa bukumbεiŋ. Bukumbεiŋ buku ka nəmki i nəni kimfiaŋ kə ki kɔ ki Kiŋ'waka ki Baiŋni, a chu kɔbi i dzəh yikpu yi bənchi bə bə n̄i nyaka.

Nchi fəki bukumbεiŋ kiə gia yichu

7 Bokumbεiŋ ki dzâkaki a nə kəm nchi a? Yaka kɔ a nchi kɔ gia yichu a? Yi məŋ yakadəiŋ! Asi məŋ kəm bə bənchi ma mi h kiəki kəgia yichu. Asi məŋ a nchi dzakaki a mi ma bûkuki bəh dzékəh i fiŋ fi mi wə, ma mi h kiəki kə a mbuku wi dzékəh kɔgia yichu.

8 Ayakadəiŋ, chu ka dzə dzəh i nchi wələ cheiŋ nəŋni dzékəh yi bukuni i mi h wə i dzéh dzéh wə, nchi n̄i kɔkə ma chu kaŋaki kə ñga.

9 Mi h n̄i yisiki nəki maka nchi dzə. Ayakalə, jəbi wə nchi n̄i dzə, chu yɔmi, mi h ka kpi.

10 Bənchi bə mwi bɔ n̄i kɔ i dzə num bəh nəni i mi h, bə dzə lɔ num bəh kpi i mi h wə.

11 Yi num a chu n̄i kwati dzəh i bənchi bələ wə, fwɔkyi mi h, nyumi i bɔ cheiŋ wɔ mi h.

12 Ayakadəinj, bənchi kə gia yi bainjni, gia yə bənchi dzakaki kə gia yi bainjni, a num yi chəŋ̊ chu ndzəŋ̊.

13 Yi ka num a gia yə yi ndzəŋ̊ki ni dzə lə bəh kpi i mihi wə a? A kəkə yakadəinj! A n̊l kə chu, bi ni nyumi i gia yindzəŋ̊ni chəŋ̊ i dzə bəh kpi i mihi, ka bukumbəinj ni yeŋ̊ a chu kə chu, ayaka yi chusi num i gia yə bənchi dzakaki a chu bəkəki nalə.

Jwə biə bi kə i mi wə

14 Bukumbəinj kiəki a bənchi kə gia yə yi nyə i Nyə wə. Ayakalə, mihi kə mfiŋ̊ mi wiwəm mihi kaŋ̊ nyam yi gwu, num bə taŋ̊ni mihi ka mfa i chu wə.

15 Mihi kiəki kə gia yə mihi fəki, kəm gia yə mihi nəŋ̊ki i fə a kəkə yə mihi fəki. Mihi dza yiŋ̊ni fə lə gia a num na yə mihi bainjəki.

16 Si mihi fəki lə gia a num yə mihi kəŋ̊ki kə, yaka mihi bum nkəŋ̊ a nchi kə gia yindzəŋ̊ni.

17 Si yi kə yakadəinj, a fəki kə mihi gia yiwə. A fəki num chu biə bi kə i mihi mə.

18 Mihi kiəki lə nalə a gia yindzəŋ̊ni kəkə i mihi mə. Yaka kə a gia yindzəŋ̊ni kəkə i mwa məŋ̊ mə. Mihi si dza nəŋ̊ lə i fə gia yi chəŋ̊, mihi kəbi i fə.

19 Gia yindzəŋ̊ni yə mihi nəŋ̊ki i fə a kəkə yə mihi fəki. Gia yichu yə mihi kəŋ̊ki kə i fəki, akə yə mihi yiŋ̊ni fəki.

20 Si mihi dzaki fəki num gia yə mihi kəŋ̊ki kə i fəki, yaka kə a chu məŋ̊ i mihi wə, mihi fəki gia yiwə. A fə num chu biə bi kə i mihi mə.

21 Si yi kə yakadəinj, mihi ka yeŋ̊ lə a, akə nchi i jəbi wə mihi nəŋ̊ki i fə gia yindzəŋ̊ni, aka yaŋ̊siki lə gia yichu i mihi i fəki.

22 I shəm yiŋ mə mih saŋlik i lə bəh bənchi bə Nyə nalə.

23 Ayakalə, mih yeŋki lə nchi widəko wi num i mih mə. Nchi wiwə tumki lə jum bəh nchi whichu wə wi kə i kiŋkwaka kiŋ mə.

24 Kiŋkpili ki mi ka mih! Akə ndə i bwili mih i nyam yi gwu yələ yi dzəki bəh kpi a?

25 Kiyəŋni ki Nyə wə wi kə i gamti mih tsə dzəh i Jisəs Klistus wə Bah wibukumbəiŋ!

Si yi kə yakadəiŋ mih kabə num i liə mfa wi bənchi bə Nyə i kiŋkwaka kiŋ wə, ayakalə num mfa wi bənchi bə chu i nyam yi gwu wə.

8

I Nəki si Kiŋ'waka ki Baiŋni nəŋki

1 Yi kə a, i liə mi wə wi chiŋni bəh Klistus Jisəs bi chu liə kə i ŋgəkə mə.

2 Wi bi chu liə kə kəm nchi wi Kiŋ'waka ki Nyə wə wi nyaki nəni i bəni bə bə chiŋni lə bəh Klistus Jisəs, num wi bwili lə bukumbəiŋ i kaŋ yi nchi wə wi kə whichu bəh wi kpi.

3 Nyə kə wi fə lə gia yə nchi n̄i kaŋaki kə ŋga i fə. Nchi n̄i kaŋaki kə ŋga, a num mfə wi nyam yi mi yi gwu yi bəyini. Gia yə Nyə n̄i fə kə a wi n̄i faaŋ Wain wi, wi dzə ka mi wiwəm wə wi fəki chu i bwiŋ chu. Akə yaka si Nyə n̄i bwiŋ ŋga bichu i mi wiwəm wə.

4 Wi n̄i fə yakadəiŋ ka gia yi chəŋ yə nchi nəŋki a bukumbəiŋ kələ i fəki asi yi kə. Bukumbəiŋ bələ kə bə Kiŋ'waka ki Nyə nəŋki, kəbi i chu fəki si nyam yi gwu nəŋki.

5 Bəni bə bə nəki biəli asi nyam yi gwu nəŋki, bə si jiə mfi bibə a num i gia yə nyam yi gwu nəŋki,

ayaka bè bɔ nɔki biəli asi Kiŋ'waka ki Nyɔ nəŋki, bɔ si jiə mfi bibɔ num i gia yə Kiŋ'waka ki Nyɔ nəŋki.

⁶ Mi ka jiə mfi bi num i nyam yi yi gwu wə, yaka wi ni kpi lə. Ayakalə, mi ka jiə mfi bi num i Kiŋ'waka ki Nyɔ wə, yaka wi ni kwati lə nəni bəh kimbəiŋni.

⁷ Si yi kɔ yakadəiŋ mi wə wi jiə mfi bi num i gia yə nyam yi gwu nəŋki akɔ wə wi si bainŋ Nyɔ. Wəmaka mi si wəkɔ kə i nchi wi Nyɔ. Ayaka kɔ ŋkəŋ a wi kɔkə i wəkɔkə.

⁸ Mi wə wi nɔki asi nyam yi gwu nəŋki wi kɔkə i fəki gia yə Nyɔ kɔ i wəkɔkə ndzəŋni bəh wi.

⁹ Ayakalə, mbεiŋ kɔkə fimbεiŋ bəni bè bɔ nɔki biələ asi nyam yi gwu nəŋki. Mbεiŋ biəliki asi Kiŋ'waka nəŋki, jɔbi wə yi kɔ a Kiŋ'waka ki Nyɔ nɔki lə i mbεiŋ wə. Mi kabə num wi kaŋa kə Kiŋ'waka ki Klistus, yaka wi kɔkə mi wi Klistus.

¹⁰ Klistus kabə num i mbεiŋ wə, na yaka si gwu yimbein bi kpiki kɔm chu, Biŋ'waka bimbεiŋ kɔ biwɔm kɔm Nyɔ fə mbεiŋ num chəŋ i wi nshinj.

¹¹ A kabə num a Kiŋ'waka ki wi wə wi n̩ bwili Jisɔs i kpi wə nɔki lə i mbεiŋ wə, ma wi wə wi n̩ bwili Klistus Jisɔs i kpi wə ni nya tə nəni i nyam yimbein yi gwu yə yi bi kpiki. Wi ni nya tsə dzəh i Kiŋ'waka ki wə, kə ki nɔki i mbεiŋ wə.

¹² Ayakadəiŋ, bwa bə nih bəŋ, bukumbεiŋ kanjaki lə gia i fə, gia yələ kɔkə i nɔki biəli si nyam yibukumbεiŋ yi gwu nəŋki.

¹³ Mbεiŋ ka nɔki biəli si nyam yimbein yi gwu nəŋki, yaka mbεiŋ ni kpi lə. Ayakalə, mbεiŋ ka bee Kiŋ'waka ki Nyɔ fə mbεiŋ bəkəli kimfə kichu kə nyam yi gwu nəŋki, yaka mbεiŋ ni kwati lə nəni.

¹⁴ Bəni bəchi bə bɔ nɔki biəli si Kiŋ'waka ki Nyɔ chusiki bɔ kɔ bwa bə Nyɔ.

15 Nyɔ n̄i ka nya dəkə mbeinj num bəh kiŋ'waka ki mfa kə ki kɔ fə mbeinj fiəni nɔki bəh nlwa. Wi n̄i nya Kiŋ'waka i mbeinj kə ki fəki mbeinj num bwa bu. Ayaka ki ka fəki mbeinj bɔɔŋ wi a, "Abba,* Ba wibuku."

16 Kiŋ'waka kələ mwi bəh kiŋ'waka kibukumbeinj beeŋki lə nsaka a bukumbeinj kɔ bwa bə Nyɔ.

17 A kabə num a bukumbeinj si num lɔ bwa bə Nyɔ, bukumbeinj bi numki i dzi bieinj, bieinj biə bi kɔ bi Nyɔ. Bukumbeinj bəh Klistus bi chiŋni dzi bi jɔbi wə bukumbeinj ka yeinjki ŋgəkə si Klistus n̄i yeinjki, bukumbeinj tə bi kwati i kiŋkəkn̄i ki wə.

Kinsaŋli kə ki kɔ ki bwa bə Nyɔ

18 Mih kiəki lə na bindzɔŋ a ŋgəkə wə bukumbeinj yeinjki i liə wi ka buku na wə bə kɔ i fəkəni bəh ndzɔŋni biə bi bi numki bibukumbeinj.

19 Biεinj bichi biə Nyɔ n̄i maa bi lansi wəkəlik i jɔbi wə Nyɔ bi chusiki bwa bə bə kɔ mbu.

20 Yi kɔ a biεinj bichi biə Nyɔ n̄i maa bi fiəni chu biεinj bi kilələ. Bi ka num dəkə biεinj bi kilələ yaka a, a kəŋki bi. A n̄i kəŋ Nyɔ i fə a bi numki yakadəinj. Ayakalə, bi tseinj tsə a ninshiŋ kiə a,

21 chəkə bidəkə bi num Nyɔ bi bwili bi, bi bɔiŋ i nsəŋ wə wi kɔ a biεinj biwə bichi kaŋaki lə i bi fɔo. Jɔbi wə Nyɔ bi bwiliki bi yakadəinj, bi ka bi kaŋa ndzɔŋni biə akɔ bi bwa bə Nyɔ.

22 Bukumbeinj kiəki lə a biεinj bichi biə Nyɔ n̄i maa bi kwinjki bəh ləli i dzə buku bidaŋ aka minjkpaŋa wə wi nəm̄hki.

23 A kəkə shəŋ a biεinj biə Nyɔ n̄i maa bi baŋ a numki i ŋgəkə wə. Bukumbeinj bə bə kaŋaki kinya

---

* **8:15** Abba kɔ i já yi Alamiak wə a Ba wibuku.

ki ninshinj, a num Kiŋ'waka ki Nyɔ kə wi nya i bukumbeinj, bukumbeinj kwiŋki tə a shɔm shɔm wɔkeli na bəh ŋga a Nyɔ fê bukumbeinj nûmki bwa bu, a num ntəinj wə Nyɔ bi təinjki bukumbeinj bəchi i kaŋ yi ŋgækə wə.

24 Akə gia yə bukumbeinj tsəinjki tsəki a ninshinj kiə a bukumbeinj bi kwatiki lə a num yə Nyɔ bwili bukumbeinj kɔm bə yi. Ayakalə, gia yə mi kə i tsəinjki tsəki i ninshinj i yi wə a ŋgaiŋ bi kwati lə num yi si num lə i wi nshinj, a kəkə i chu numki yi yə wi keinjki wi wɔkeli wɔkəlini. Akə ndə wə wi kə i chu tsəinjki tsəki i ninshinj i fieŋ fidəko i bi kwati num fi si num lə i wi nshinj a?

25 Ayakalə, bukumbeinj kabə tsəinj tsə a ninshinj i fieŋ wə kiə a bukumbeinj bi kwatiki lə, bukumbeinj keinj ki yeŋ kə i fi wə, bukumbeinj kaŋaki i kâŋa shɔm i nûmki alə mɔŋŋ wɔkeli.

26 Kiŋ'waka ki Baiŋni tə gamtiki lə bukumbeinj i mbɔyih wibukumbeinj wə, asi bukumbeinj kiəki kə i tsaki bəh si bukumbeinj kaŋaki i tsaki si bukumbeinj kɔ i tsâki. Kiŋ'waka kiwɔ mwi si tsa lə Nyɔ i bukumbeinj bəni bə bə kə bə Nyɔ də i wi i dzəh yə wə mi kəkə i chu dzaka.

27 Nyɔ wə wi si tsəinj shɔm yi bəni wi si kiə lə kiŋkwaka ki Kiŋ'waka ki Baiŋni, kɔm Kiŋ'waka kiwɔ si tsa lə Nyɔ i bəni bə bə kə bə Nyɔ i dzəh yə Nyɔ kəŋki.

28 Bukumbeinj kiəki lə a Nyɔ nəmki i gia yichi wə wi fə yi tsə i dzəh yindzəŋni wə i bəni bə bə kəŋki wi, bə wi bəŋŋ biəli gia yə wi nəŋki i bə.

29 Bəni bə Nyɔ n̩ kə wi si kiə bə a keinj i kikpu wə, yi kə num wi n̩ keinjsi jiə lə bə chi chi a bə bi kwûni

nûm ka Waiñ wi, ka Waiñ wi wêlê kôlê i numki
Waiñ wi ninshinj i bwa bê nih bêduli kintæñ.

30 Bəni bè wi n̩i kə wi sisi jiə l̩ chi chi, wi ka bi bəəŋ bə. Ayaka bəni bè wi n̩i bəəŋ num wi dzə l̩ bə a bə kə ŋgbə widəkə kəbi. Ayaka bè wi n̩i bəəŋ wi dzə a bə kə ŋgbə widəkə kəbi, num wi n̩i fə a bə liə i mbum bi wə.

Mi wə wi kə i chu fə bukumbəŋ bəh già yidəkə kə na ndə q?

31 Si già yélé yichi kə lə, bukumbéij chu kə i dzaka a nə? Si Nyə si num lə i kimbu kibukumbéij wə, mi wə wi kə i chu fə bukumbéij bəh già akə na ndə a?

³² Wi Nyɔ kabə kaŋaki kə kiŋghækə i Waiŋ wi, i nya a wi kpi i bukumbeiŋ bəchi bəiŋ, ayakalə wi ma n̊i nyâ biεiŋ bichi i kpεiŋsi yεiŋ i bukumbeiŋ a?

33 Akə ndə wə wi kə i chu nəŋki nsaka bəh bəni bə
Nyə kə wi sabibwili lə a? Nyə num wə wi dzəki bəni
a bə kaŋaki kə ɳgbə widəkə.

³⁴ Mi kələ wə wi kə i chu jiə bukumbεiŋ i ŋgəkə wə a? Klistus Jisəs n̄i kpi, wi fiəni dza i kpi wə, wi num i liə i tsεiŋ yi Nyɔ yiləkəli wə, wi lansi tsa Nyɔ i bukumbεiŋ.

35 Mi wə wi bi chu lansi gaaliki bukumbēiŋ bəh
Klistus a wi ma chu kəŋki bukumbēiŋ kə na ndə
a? Akə bəŋgəkə, ma nshili, ma i bwaŋki gvu a bəni
gbəyiki i jum wə, ma džəŋ, ma chwəŋ kiyəə, ma gia
yi gumini, ma kpi, kələ i gaali a?

36 Yi kɔ num bɛ nyaka a bəni bədəkɔ nɔ dzakaki i
Nyɔ a,

“Buku tsəiŋki tsəki kpi chəkə bichi kəm wə.
Bəni dzəki buku aka shwáŋ yə bə tsəki i kum.”

37 Na i bieinj bielə bichi wə bukumbeinj tumki dziki lə bi bəh ḥga bi Klistus wə wi n̄ kən̄ bukumbeinj.

38 Mih kiəki lə na bindzəŋ a kpi nabə nəni, nabə ḥkainjni bəchinda bənaiŋ, nabə binj'waka biə bi sakaki, nabə bieinj biə bi kə i liə, nabə biə bi kə i bi dzə, nabə bieinj biə bi kaŋjaki ḥga,

39 nabə biə bi kə i bieinj, nabə biə bi kə i nichεinj, nabə binaiŋ bieinj i mbaŋ wi bieinj biə Nyɔ n̄ maa bichi, fidəkə kəkə yεinj fi kə i gaali bukumbeinj i kiŋkəŋ ki Nyɔ kə wi kaŋjaki i bukumbeinj kəm Klistus Jisəs Bah wibukumbeinj.

9

Nyɔ n̄ sainjbwili bəni bə Islae a bə numki bəni bu

1 *Gia yələ mih dzakaki kə ḥkəŋ ka mi wi Klistus. Mih nyiki kə ntəkə, Kiŋ'waka ki Baiŋni fəki shəm yinj təbi a mih nyiki kə ntəkə.*

2 *Yi kə a mih kə bəh nshεinj yimbum chu num bəh ləli biə bi kaaki kə i shəm yinj mə,*

3 *kəm bwa bə nih bəŋ bə kwili bə buku bə kə mwa mimu. Mih nəŋki lə na bəh ḥga a ləŋj dzə i mih wə i gāali mih buku Klistus kəm bə.*

4 *Bəni bələ kə bəni bə Islae bə Nyɔ n̄ dzə bə fə a bə numki bwa bu, chusi kiŋkəkn̄ ki i bə, dzi miŋkaiŋ bəh bə, nya bənchi bu i bə kaŋ, chusi bə si bə kə i kōksiki Nyɔ, fə binjaka bəh bə.*

5 *Bə kə bəni bə bətii tii bəbə n̄ yisi chwəŋkijuŋ kələ a num bəni bə Nyɔ bə bə ni kiəki bə, Mbwili wə Nyɔ n̄ kaka jəbi wə wi n̄ dzə ka mi wiwəm, bə bwə wi num i chwəŋkijuŋ ki bəni bələ wə. Bukumbeinj nyāki kiŋkəksi jəbi wichi ki kaa kə i Mbəiŋsi wə wi kə Nyɔ, wi kaŋa ḥga i bieinj bichi wə. Yi nūm ayaka.*

6 Yi məŋ a, gia yə Nyə n̄i kaka a yi laka kilələ, kɔm a kɔkə bəni bə Islae bəchi bə bɔ kɔ bwa bə Islae bə nkəŋj.

7 Ayaka a kɔkə tə bwa bəchi bə bə buku i Ablaham wə bɔ kɔ bwa bu. Ayakalə, yi kɔ asи Nyə n̄i dzaka i Ablaham a,
“Akɔ Ayjik wə, wi bi bwəki bwa bə bɔ bi duki yeli wa.”

8 Yələ gia chusiki a, a kɔkə bwa bəchi bə bə buku i Ablaham wə bɔ kɔ bwa bə Nyə. Akɔ bwa bə Nyə n̄i kaka Ablaham yεiŋ, bə dzəki a bɔ kɔ bwa bə Ablaham.

9 Jəbi wə Nyə n̄i fə kinjkaka kələ dzaka a,
“A bi fiəni numki i jəbi wələ wə i jia yi dzəni wə, mih bi fiəni dzə, ma Səla bi kwati wainy nyukuni.”

10 A məŋ dəkə a yələ shəŋj. Gia ka yələ n̄i num tə bəh Ləbika wə tii bwa bu n̄i kɔ Ayjik wə tii bətii bəbukumbəiŋ.

11-12 Na ka bə tsəiŋki i bwə bimanjsi biələ, na ka bə numki i fə gia yindzəŋni yidəkɔ nabə yichu, a n̄i kɔ num Nyə dzaka i nih wibə a,
“Kukuli bi nəmki lə i wainy wi nchij.”

Nyə n̄i dzaka yakadəiŋ chusi a wi baaki mi biəli mba wi. Wi si baa kə biəli nəm widəkɔ wə mi fə. Wi baaki biəli num gia yə wi Nyə nəŋki.

13 Yi kɔ asi bə nyaka a,
“Yakəb kɔ mih kəŋ wi, mih bainy Əsau.”

Nyə sifə a gia yə wi kəŋki

14 Si yi kə lə, bə kə i dzaka a nə? Yaka kɔ a Nyə fəki kəgia yi chəŋ ma? Yi məŋ yakadəiŋ!

15 Nyə n̄i dzaka i Muses a,
“Mih bi cham lə bəh nsheinj i mi wə mih kəŋki, mih kwasi nsheinj i wə mih kəŋki.”

16 Ayakadəinj, Nyɔ baaki kə mi biəli si mi wiwəm nəŋki, nabə i bənəm bə wi nəmki. Wi baaki kəm nshəinj yə wi kaŋaki i bəni wə.

17 Yələ gia kə ası bə n̄i nyaka tə i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a Nyɔ n̄i dzakaki i felə ŋkuŋ wi Ijib a,

“Mih yaksi wə ka ŋkuŋ, fwu wiwə num a,
mih ni chusiki ŋga biŋ i wə wə,

ka bəni bi tsâ bəh yeli wuŋ i mbi wələ wichi wə.”

18 Yələ gia ka chusi a Nyɔ kwasi nshəinj i mi wə wi nəŋki i kwasi nshəinj i wi, nya fwu wi ləkəli i mi wə wi nəŋki a wi ləkəki bəh fwu.

19 Mi widəkə kələ i dza bikə i mihi a, “A kabə num yakadəinj, Nyɔ kabə kpiki bəh bəni kəm nə a? Mi wə wi kə i nəinj gia yə Nyɔ nəŋki a yi num, akə ndə a?”

20 Mi ma békə yakadəinj. Akə na winaiŋ mi wiwəm wə wi kə i sini bəh Nyɔ a? Mi kələ i mwəm fiəŋ bəh fiəŋ ma fi ni chu bikə i wi a, “Wə mwəm mihi lə kəm nə a?”

21 Mi wə wi mwəmki mishwali kaŋaki lə ŋga i fiəŋ wiwə beinj i chum kaŋ yi fiəŋ i mwəm biεinj yeinj chi chi, fidəkə num fiə fi kaŋaki nəm wimbum, fidəkə num fiə fi chiŋ kə. **22** Yikə a liŋ si Nyɔ fəki. Wi n̄i nəŋki i chusi shəm yi yi boksini i bəni, chu fə a bəni kia ŋga bi. Ayakalə, wi n̄i lansi kaŋa shəm bəh bəni bə bə n̄i fəki shəm bəkə wi, bəh bə bə n̄i kə i kaasi bə num kaasini.

23 Wi n̄i fə yakadəinj i chusi mbum bi bimbum biə bi kə i bəni bə wi kwasi nshəinj i bə. Bəni bələ kə bə wi n̄i keiŋsi jiə na ka yi dzə num a bə bi kwati lə mbum biwə.

24 Akə na bukumbəinj bəni bəwə bə wi bəəŋ. A kəbi a Bəju shəŋ. Bəni bə bə kəkə Bəju kələ tə yeinj.

25 Akə na yi yə Nyə dzaka i Kiŋwakti ki mi wi wi ntum wə ɔ̄sia a,
 “Bəni bə bə kəkə bəni bəŋ,
 Mih ni bəɔ̄ŋki bə a ‘Bəni bəŋ.’
 Ayaka bə mihi ni kəŋki kə bə,
 mihi ni bəɔ̄ŋki bə a ‘Shəm yinj.’ ”

26 “Ayaka a feiŋ i di biə Nyə si dzaka i bəni bəwə a,
 ‘Mbəiŋ kəkə bəni mbəŋ’,
 Yi kə a bə ni bəɔ̄ŋki bə a,

‘Bwa bə Nyə wə wi kaŋaki nəni.’ ”

27 Isaya mi wi ntum wi Nyə n̄i də tə kəm bəni bə Islae ka dzaka a,
 “Na ayaka si bəni bə Islae duki lə,

num aka mishambu mi kinchwə kimbum,
 a bi bəiŋki a bədəkə i bə wə twəsi.

28 Yi num a Nyə bi dza akisəkə wi lə ŋgəkə
 i nshwaiŋ yələ yichi wə wi kaasi biεiŋ bichi.”

29 Wi Isaya n̄i kə wi dzaka lə a,
 “A n̄i məŋ a, Bah Nyə wə wi kaŋaki ŋga bichi
 bəsi bwa i chwəŋkijun kibukumbəiŋ wə,
 ma bukumbəiŋ fiəni chu lə aka kwili wimbum

Sədəm
 bəh wɪ Gəməla.”

*Bəni bə Islae naiŋ dzəh yə bəni kaŋaki i b̄əliki
 i num chəŋ i Nyə nshinj*

30 Si yi kə lə, bukumbəiŋ ki dzakaki a nə?
 Bukumbəiŋ ki dzakaki a bəni bə bə kəkə Bəju bə bə
 n̄i ka məmsi dəkə i num chəŋ i Nyə nshinj, bə num
 lə i liə chəŋ i Nyə nshinj kəm shəm yə bə jiə i wi.

31 Ayakalə, bəni bə Islae bə bə n̄i məmsi i numki
 chəŋ i Nyə nshinj biəli num dzəh yə bənchi nəŋki, bə
 n̄i ka biəli i dzə num chəŋ i wi nshinj.

32 A nĩ kɔ̄ kɔ̄m nə? Akɔ̄ kɔ̄m bɔ̄ nĩ ka mɔ̄msi i biɛlɪ dzəh yə bɔ̄ kɔ̄ i jīe shɔ̄m i Nyɔ̄. Bɔ̄ nĩ kwakaki a già yə yi kɔ̄ fə a mi num chən i Nyɔ̄ nshinj kɔ̄ num bənɔ̄m bə wəmaka fəki. Bɔ̄ fə yakadəinj ka ndamti i təh wə bəni ndamtiki i yeinj beinj.

33 Təh wələ kɔ̄ wə bə nyaka kɔ̄m wi a,
“Mbəinj tsəinj, mih jīe təh i kwili wi Sayɔ̄n wə,
a num təh wə bəni bi ndamtiki yeinj wə.
A num biaŋa wə bəni bi gbəyiki yeinj wə.
Ayakalə, mi wə wi jīe shɔ̄m i wi wə, bi chu numki
kə i ŋgəmni wə.”

10

1 Bwa bə nih bən̄, già yə mih nəŋki bəh shɔ̄m yinj yichi, bəh ntsa wuŋ i Nyɔ̄, kɔ̄ a bəni mbən̄ bə Islae bələ bi kwati mbən̄j.

2 Gia yə mih kiɛki, a num yə mih kɔ̄ i dzaka kɔ̄ a, bɔ̄ kaŋaki lə kinjkən̄ na bəh ŋga i Nyɔ̄. Ayakalə, bɔ̄ kiɛki kə dzəh yi chən i wi kɔ̄ i biɛliki wi yeinj.

3 Si bɔ̄ kiɛki kə dzəh yə Nyɔ̄ dzəki a mi si num chən i wi nshinj yeinj, bɔ̄ kabə nən̄ lə i jīe num dzəh yibə, ayaka na chu nya gwu yibə i biɛliki dzəh yə Nyɔ̄ dzəki a mi kə chən̄ yeinj i wi nshinj.

4 Si Klistus nĩ dzə, dzəh yi bən̄chi yə bəni nĩ biɛliki i numki chən̄ i Nyɔ̄ nshinj ka kaa, ka i numki chən̄ i Nyɔ̄ nshinj i līe ni numki i jīe shɔ̄m i Klistus wə.

Mbən̄j dzə lə i mi wichi

5 Muses nĩ nyaka kɔ̄m dzəh i numki chən̄ i Nyɔ̄ nshinj yə yi biɛliki num bən̄chi a, “Mi wə wi fəki si bən̄chi dzakaki ni nəki lə kɔ̄m wi jīeki bən̄chi bəwə bəchi.”

6 Ayakalə, kəm dzəh yə yi kə a mi kə chəŋ i Nyɔ nshij biəliki num shəm yə wi jiə i wi wə, yi num bə nyaka a,

“Kiə wə ma bikəki i shəm ya wə a, ‘A ni yaka ndə i bəiŋ na?’ ”

(Yi num a, a ni yaka ndə i tsə dzəh bəh Klistus a).

7 Nabə a, “A ni shi ndə i kii a?”

(Yi num a, i tsə dzasi Klistus i kpi wə).

8 Ayakalə, yi dzakaki a nə? Yi dzakaki a,

“Gia yi Nyɔ kə kəmsi i wə wə.

Yi kə i dzaka ka wə, bəh i shəm ya wə.”

Ayaka a num yi, buku fukuki kəm njə wi shəm i Jisəs wə.

9 Wə ka dzaka bəh dzaka ka a Jisəs kə Bah, ayaka, ka bum i shəm ya wə a Nyɔ n̄i dzasi wi i kpi wə, ma wə bi bəiŋ.

10 Yi kə a, mi bumki num bəh shəm yi na ka Nyɔ dzə wi a wi kaŋaki kə kiŋgbə kidəkə. Ayaka mi dzâkaki bəh dzaka ki ka bi bəiŋ.

11 Kiŋwakti ki Nyɔ dzakaki a,

“Mi wə wi kə wi bum i wi bi num kə i kiŋgəmni wə.”

12 Mbəiŋ kiəki a chi chi kəkə i kintəəŋ ki mi wi Ju bəh mi wə wi kəkə mi wi Ju. Bah wə wi kə Bah wi mi wichi akə a wimu. Ayaka wi si shi wəli kaŋ yi nya mbum i mi wichi wə wi dəki i wi.

13 Yi kə num bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a,

“Mi wichi wə wi bi bəŋki yəli wi Bah,

wi bi bəŋki lə.”

14 Ayakalə, bəni kə i nyani dəiŋ na ka bə dəki bəŋ wi maka bə jiə shóm i wi a? Ayaka bə kə nyani dəiŋ i jiə shəm i wi maka bə num wəkə kəm wi a? Bə kə nyani na dəiŋ i wəkə maka mi num fuku kəm wi i bə a.

¹⁵ Ayaka bəni kə i nyani dəiŋ i tsə fukuki maka bə faaŋ bə a? Yi kə num bə n̄i nyaka a,
“Gvú yi bəni bə bə si dzə bəh ntum wi ndzəŋni,
si ndzəŋnalə.”

¹⁶ Ayakalə, bəni bə Islae bəchi kəiŋki maka bə bum ntum wi ndzəŋni wələ. Yi kə a liŋ asi kiŋwakti ki mi wi ntum wi Nyə wə Isaya dzakaki a,
“Bah, a bum ndə gia yə buku fukuki a?”

¹⁷ Yi bə num a, njə wi shəm i Klistus dzəki num i gia yə mi wəkə. Ayaka gia yə mi wəkə dzəki num i mfuku wə kəm Klistus.

¹⁸ Mih ka bikə a, yaka bə n̄i ka wəkə a? Nkəŋ bə n̄i wəkə. Kiŋwakti ki Nyə dzakaki a,

“Já yibə tsə i nshwaiŋ yichi,
ayaka ndzaka wibə tsə i biŋgəksi bi mbi wə bichi.”

¹⁹ Mih chu bikəki a, yaka kə a jəbi wə bəni bə Islae n̄i wəkə, na wəkə ndzəŋ a? Muses n̄i kə wi yisi dzaka a Nyə dzakaki a,

“Mih ni fə lə kindəŋ chiniki mbəiŋ bəh kitumi
ki bəni bə kiləlo,
fə shəm bəkəki mbəiŋ bəh kitumi kə bə kə bəni bə
kiyuŋ.”

²⁰ Isaya chu dzaka lwa kə a Nyə dzakaki a,
“Bəni bə bə n̄i nəŋki kə mih kə bə bə yεiŋ mih.
Ayaka mih chusi gwu yinj i bəni bə bə ni bikəki kə
mih.”

²¹ Ayakalə, yə kəm bəni bə Islae Nyə n̄i dzaka a,
“I kaŋ yichi wə kə mih jiə kaŋ yinj wəkəli a bəni dzə
mih dzô bə,
ayaka bə ləkə tsə a bəh kifwu i ninshinj, tsə i yibə
dzéh wə.”

11

Nyɔ ka məŋni dəkə bəni bə Islae məŋnini

¹ Mih chu bikəki a yaka Nyɔ məŋni lə bəni bu a? Yi məŋ yaka! Mih mwi kɔ wainj wi Islae. Mih num wainj i juŋ yi Ablaham wə, num mih buku i chwəŋkijun ki Benjamen wə.

² Nyɔ ka məŋni dəkə lə bəni bu bə wi n̄ sabibwili i kin'yisi wə. Ntə mbəiŋ kiəki lə gia yə Kiŋwakti ki Nyɔ dzakaki kɔm Elaja, si wi n̄ dəki i Nyɔ kɔm gia yə bəni bə Islae n̄ fəki a?

³ Wi n̄ dəki dzakayi i Nyɔ a,
“Bah, bə wɔŋyi bəni ba bə ntum,
ka mukuyi shi kintəŋ ki fəni ki gia.
A baan shəŋ a mih,
ayaka bə nəŋ tə i kaasi bəh mih.”

⁴ Wi n̄ dəki yakadəiŋ Nyɔ chukuli wi a nə? Wi chukuli wi a,
“Mih jiə bəni num mbəŋ bənchuku nanitanj (7,000),
bə ka num tum dəkə binyu i Baal nshinj a num
fiməsə i tsa fi.”

⁵ Yi kɔ a linj asi yi kɔ i jəbi wələ wə. Bəni bədəkɔ keiŋki lə feiŋ i Islae twəsi a num bəni bə Nyɔ. Ayaka bələ kɔ num wi n̄ sainjbwili kɔm shəm yi yindzəŋni.

⁶ Yi kabə num a wi n̄ sainjbwili kɔm shəm yi yindzəŋni, ma yi ma chu numki kɔm nəm widəkɔ wə bə n̄ fə. A n̄ kɔ a numki kɔm nəm widəkɔ si bə n̄ fə, ma yi ma chu numki a, akɔ shəm yindzəŋni.

⁷ Gia yə mih dzakaki kɔ a nə? Yi kɔ a bəni bə Islae bəduli n̄ ka nyani dzə num dəkə chəŋ i Nyɔ nshinj asi bə n̄ nəŋki. A n̄ kɔ shəŋ a bəni bə Nyɔ n̄ sabibwili, bə n̄ nyani dzə kwati dzəh i numki chəŋ i wi nshinj. Ayakalə, Nyɔ fə shəm yi kinjka ki bəni bəwə ləkə tsə, ka baan ayaka.

8 Yələ kə ası bə nyaka a,
 “Nyə n̄ fə bə ka funfunjki,
 dzákəh yibə kəbi i chu yεinj di,
 ayaka bintuni bibə kəbi i wəkəki gia.
 Bə num baanj yaka i dzə buku bidainj.”

9 Ayaka Dəbit dzaka tə a,
 “Nyə fə ma bieinj bidzini biə bə dziki wəko ndzənjni,
 bi l̄im bə aka gbi,
 bi chu kwâ bə aka kintaŋ.
 Bi fiəni nûm ka fiεŋ fiə fi kə i guku l̄o bə i kuku,
 ma yi ni num ŋgom wi kimfə kibə.
10 Nyə fə dzákəh yibə ji ka bə ma yεinjki di.
 Wi fə tə júm yibə ŋgwuŋ baanj ayaka.”

11 Mih bikəki a, yaka bəni bə Islae n̄ ndamti yaka
 gbə baanj kuku baanjni a? Yi məŋ nûm yaka. Chu
 biə bə n̄ fə n̄ dzə l̄o bəh mbəinj i bəni bə bə kəkə bə
 Islae, ka bəni bə Islae bi chiniki kindəŋ.

12 Yi kabə num a chu biə bə n̄ fə n̄ fiəni chu l̄o ka
 mbum i mbi wələ, ŋgbə wə bə n̄ gbo n̄ dzə l̄o bəh
 mbum i bəni bə bə kəkə bə Islae, yaka mbum biə
 bi bi numki jəbi wə bəni bə Islae bəchi bi bumki i
 Klistus bi numki dəiŋ a?

*Kiə bəni bə kəkə bə Islae ma
 chákəki kijum i bəni bə Islae*

13 I liə mih nəŋki i dzaka i mbəinj bəni bə bə kəkə
 bə Islae. Si mih kə waiŋ ntum wi Jisəs i bəni bə bə
 kəkə bə Islae, mih bá dzə nəm wuŋ wələ a, akə fiεŋ
 fimbum.

14 Mih fəki lə, ka mih fə Bəju bəbuku fiiki kindəŋ,
 ka yi kəm bə, ka bə bədəkə bi bəiŋ.

15 Yi kabə num a jəbi wə Nyə n̄ məŋni bəni bə
 Islae, yələ n̄ fə bəni bədəkə i fa mbi wələ wə fiəni
 num i fiεŋ fimu wə bəh Nyə, yaka jəbi wə wi bi fiəni

dza bə, ma yi bi numki dəiŋ a? Yi bi numki aka jəbi wə mi kpi ka fiəni dza i kpi wə.

16 Mi ka gbeε nyəə bi ninshiŋ nya i Nyə, yaka nyəə biwə bichi kə bi Nyə. Ngaan̄ yi kpein̄ kabə num yi Nyə, yaka cha yi kpein̄ yiwə kə tə yi Nyə.

17 Ayakalə, yi kabə num a chá yi kεiŋ yidəkə kə num bə n̄i fakayi ka lətəkə ka dzə num mbεiŋ bə mbεiŋ kə kεiŋ yi Olif yi kəəbi, ka dzə basi i kpein̄ wi Olif wə bə n̄i yəə num yəəni, i di biə chá yidəkə yə n̄i buku, ka mbεiŋ ni kwati tə mwi mə mə bukuki i kpein̄ wiwə wə,

18 yaka mbεiŋ kaŋaki kə i ch̄kəki kijum bə chá yidəkə yə. Mbεiŋ kabə ch̄kəki kijum i bə, mbεiŋ ka k̄ləki a mbεiŋ kə a chá. A fəki kə mbεiŋ ka gaan̄ yiwə numki. A fəki num gaan̄ ka mbεiŋ numki.

19 Mi widəkə i mbεiŋ wə kələ i dza dzakaki a, “Bə n̄i gbayi chá yiwə i basi num mih fεiŋ.”

20 Yəmaka kə ɳkəŋ. Bə n̄i fakayi bwili bə ka lətəkə kəm bə n̄i dzaki kimbum. Mbεiŋ num ndzəŋ bəh ɳga kəm shəm yə mbεiŋ jiə i Klistus wə. Ayakadəiŋ, kiə mbεiŋ ma ghaŋsiki gwu i yi wə. Mbεiŋ kaŋaki i numki lə bəh nlwa.

21 Mbεiŋ k̄ləki a, a n̄i məŋ a Nyə bəsi bee chá yi kpein̄ yə bə gbeļi num gbeļini, ma wi məŋ bi bəŋ bəsi bee mbεiŋ.

22 Mbεiŋ tsēiŋ, a Nyə kaŋaki lə shəm yindzəŋni nalə chu kaŋa tə shəm yi bəksini. Wi si lə lə bəh bəni bə bə gbo, ayakalə chusi shəm yindzəŋni i mbεiŋ jəbi wə mbεiŋ baan̄ a biəliki dzəh yi. A kəbi yakadəiŋ, ma wi n̄i fakayi lətəkə mbεiŋ.

23 Ayaka i bəni bə Islae, bə ka kwuni kaŋa kimbum, ma Nyə ni fiəni dzə basi bə i kpein̄ wiwə wə, kəm akə gia, Nyə kaŋa ɳga i fiəni fə yi.

24 Mbεinj kīəki a, mbεinj kabə num chá yə bə nī fakayi i kpeinj wi ɔlf wə wi si kə i kəobi wə, dzə basi i wə bə yəə num yəəni, a num gia yə yi kaŋaki kə i nūmki yakadəinj, yaka bə kəkə i fiəni dzə chá yi kpeinj yə bə nī fakayi i fiəni dzə basi i kpeinj wiwə wə i tsə yaka a?

Nyə bi kwasaki lə nsheinj i bəni bə Islae bəchi

25 Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki a mbεinj kīə ɳkəŋ biələ bi kə i nyumi wə, ka mbεinj ma ni dza i ghānsiki gwu a mbεinj fifiki nalə. Yi kə a nləkə fwu dzə i bəni bə Islae bədəkə. Bə bi ləkəki bəh fwu wiwə yaka i tsə buku i jəbi wə bəni bəchi bə bə kəkə bə Islae bə bə kaŋaki i liə i mbaŋ wi bəni bə Klistus wə, bi liə.

26 Jəbi wə yi bi numki yaka, bəni bə Islae bəchi bi ka bəŋ. A num yi yə bə nī nyaka, Nyə dzakaki a, “Mi wə wi bi bwiliiki bəni i ɳgəkə wə bi bukuki i Sayəŋ.

Wi bi bwili nəni kichu kiwə i chwəŋkijuŋ ki Yakəb wə.

27 Ayaka biələ num miŋkaiŋ biə mih dzi bəh bə jəbi wə mih dzə bwili chu bibə.”

28 I kimbu ki ntum wi ndzəŋni wi Nyə wə, bəni bə Islae kə bəmbaiŋŋni bə Nyə kəm mbεinj. Ayaka i kimbu ki baayini wə Nyə ni baayi lə bə, a bə bəni bə Islae kə shəm yi, kəm ɳkainj mə wi nī dzi bəh bətii tii bəbə.

29 Yi num lə kəm Nyə ka nya kinya i mi wi chu məŋ i fiəni dzə, wi ka bəŋ mi, wi chu məŋ i fiəni bee wi.

30 Si mbεinj bə mbεinj kəkə bəni bə Islae nī yisiki wəkəki kə i Nyə, ayakalə mbεinj kə i liə wi kwasi nsheinj i mbεinj kəm bəni bə Islae wəkəki kə i wi,

31 yi kə a linj si bə tə wəkəki kə i Nyə i liə ka nsheinj yə wi nī chusi i mbεinj nī fə wi tə kwasaki nsheinj i bə.

32 Gia yə yi kə, kə a, Nyə kə wi jiə bəni bəchi i juŋ yi nsəŋ yi fwu wi ləkəli wə, ka yi numki a ɳgaiŋ kələ i kwasiki nsheinj i bə wə bəchi.

Ma kiŋkəksi nûm i Nyə

33 O oo, mbəinj tsēinj, kiŋkəksi kə ki kə ki Nyə kə na kimbum, ayaka mfi bi num tə na bimbum, gia yə wi kiəki wi kiəki tə na bindzəŋ! Mi kəkə i kiə dzəh yə wi təinjki gia yi yeinj. Yi kə a mi widəkə kəkə i kiə dzəh yə wi fəki gia yi yeinj.

34 Yələ kə ası bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyə wə a,
“Akə ndə wə wi kə i kiə kiŋkwaka ki Bah a?

Ayaka a num ndə wə wi kə i təfi wi a?

35 Akə ndə wə wi num nya Nyə bəh fiεŋ
ka Nyə bi fiəni gəm wi a?”

36 Biεinj bichi nyə i wi wə. Biεinj bichi tsə nûm i kanj yi wə, biεinj bichi num kəm wi. Kiŋkəksi nûm i wi jəbi wichi na kiŋgəksi kəbi. Yi nûm ayaka.

12

Mbəinj nyâ gwú yimbəinj i Nyə

1 Bwa bə nih bəŋ, si Nyə kə wi kwasi lə nsheinj i bukumbeinj wə, mih kwunjki kanj i mbəinj a mbəinj nyâ gwú yimbəinj i Nyə ka biεinj bi kiyəŋni bi num biwəm bi bainj num Nyə bum bi. Yələ kə dzəh yi chəŋ i mbəinj i kəksiki Nyə yeinj wə.

2 Kiə mbəinj ma bîəliki gia yə bəni bə fa kuku fəki. Mbəinj bêe Nyə nyâki mbəinj bəh biŋkwaka bimfiaŋ ka bi kwûŋni mbəinj. Mbəinj ka fəki yakadəinj, mbəinj ka ni kiə i tseinj bainjsi gia yə Nyə nəŋki, a num yindzəŋni, num Nyə bum, yi ndzəŋ i wi tsə bwili fwu.

3 Mih ka mi wə Nyə kə wi chusi shəm yi yindzəŋni i wi ka duksi wi, mih nəŋki i dzaka i mbəiŋ bəchi a, kiə mi ma kwâkaki a wi kə fieŋ fidəkə tsê fieŋ fiə wi kə. Mi kwâkaki kəm gwu yi i dzəh yi chəŋ wə. Mi kwâkaki wi b̄ieli kimfəkə ki kimbum kə Nyə kə wi nya i wi.

4 Bukumbəiŋ k̄əki a gwu yi mi kə a yimu, ayaka yi kaŋa bimbu chi chi, bimbu biwə kaŋa nəm chi chi.

5 Yi kə a linj si bukumbəiŋ kə. Na ayaka si bukumbəiŋ kə bəduli lə, yi kə a bukumbəiŋ bəchi kə i gwu yimu i Klistus wə. Ayaka mi widəkə kəbi wə wi kə a wi mbəŋ shəŋ.

6 Bukumbəiŋ kāŋaki binya chi chi biəli ŋgamti wə Nyə nya i bukumbəiŋ. Bukumbəiŋ nəmki bəh bi. Kinya ki mi kabə num i fukuki ntum wi Nyə, wi ka fûkuki b̄ieli kimfəkə ki kimbum kə Nyə kə wi nya i wi.

7 Kinya ki mi kabə num i nəmki i bəni, wi ka nəmki i bə. I wə wi laniki bəni, wi ka lāniki.

8 Kinya ki mi kabə num i shiliiki shóm yi bəni, wi ka shiliiki yi. I wə kinya ki kə i nyaki bieŋ i bəni, wi w̄eli kaŋ yi. I wə kinya ki kə i təkniki i bəni wə, wi ka təkniki i bə bəh shəm yi yichi. I wə kinya ki kə i kwasiki nshəŋ i bəni, wi ka kwâsiki wəkə ndzəŋni.

Kiŋkəŋ ki ŋkəŋ

9 Kiŋkəŋ kimbeinj kaŋaki i numki ki ŋkəŋ. Mbəiŋ baiŋŋki gia yichu, nūm num i gia yindzəŋni wə.

10 Mbəiŋ k̄əŋki gwú yimbeinj bəh shóm yichi ka bwa bə nih. Mbəiŋ kōksiki bəni bədəkə tsə si mbəiŋ kōksiki gwu yimbeinj.*

---

* **12:10** Nabə a, “Mbəiŋ numki bəni bə ninshiŋ i nya kiŋkəksi i bəni.”

11 Kiə mbeinj ma fâki kiŋkpəŋ i na finə wə. Mbeinj nômkì nəm wi Nyə jəbi wichi bəh shom yi shilini.

12 Mbeinj lāŋki i gia yə mbeinj tsəinjki tsəki i ninshinj kiə a mbeinj bi kwatiki lə. Mbeinj kāŋaki shom i bəngəkə wə. Mbeinj nûmkì i ntsa wə jəbi wichi.

13 Mbeinj gâmtiki bəni bə akə bə Nyə bə kaŋaki kə. Mbeinj dzâki bəni bədzəni i jūŋ yimbəinj wə tōknī ndzəŋ bəh bə.

14 Mbeinj tsâki a Nyə jiə num kimbəinjsi i bəni bə bə bwaŋki gvu i mbeinj cheinj. Mbeinj tsâki num kimbəinjsi i bə. Kiə mbeinj ma tsâki a ləinj dzâki i bə wə.

15 Mbeinj lāŋki mbeinj bəni bə bə laŋki, mbeinj dâki mbeinj bəni bə bə dəki.

16 Mbeinj nôki i fię̄ fimu wə. Kiə mbeinj ma ghânsiki gwu. Mbeinj kwâsiki nséinj bəh bəni bə kilələ. Kiə mbeinj ma dzâki a mbeinj kiəki lə gia tsə si mbeinj kiəki.

17 Kiə mbeinj ma chûkuliki chu bəh chu. Mbeinj kāŋaki kiŋkwaka i fâki num gia yə bəni bəchi yεinjki a, akə yindzəŋni.

18 Dzəh kabə num, si mbeinj yεinjki, mbeinj mâmsiki i nôki i kimbəinjsi wə bəh bəni bəchi.

19 Nséinj yiŋ yi shom, kiə mbeinj bi ma lânsi mâm i chûkuliki gia yichu. Mbeinj bēe ma Nyə bi chusi shom yi yi bəksini i bə. Akə yi yə bə nyaka a,

“Kinchukuli kaŋaki mih i chukuli.

Akə mih wə mih bi gəmkì bə.

Yələ dzaka Bah.”

20 Yə yi kə, kə a, mbeinj fâki asi bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyə wə a, “Dzəŋ kabə wə mi wə wi baiŋŋki wə, wə nyâ fię̄ wi dzí. Kindəŋ kabə wəm wi, wə nyâ wi

fien wi mû. Wə kabə fâki yakadəinj, ma yi numki a wə jiə kiŋgəmni i wi fwu.”

21 Kiə mbəinj ki bêe kə a chu gaka mbəinj. Mbəinj gâka chu gakani bəh gia yindzəŋni.

13

Bukumbəinj wôkəki i bəni bə bə kaŋaki ɳga bi sakani

1 Mi wichi kaŋaki i wôkəki i bəni bə bə kaŋaki ɳga bi sakani, kəm ɳga bidəkə kəkə biə bi ka nyə i Nyə. I bə bə sakaki a jiə Nyə bə.

2 Yi kə yi num a, mi wə wi chusiki gwu i ləkəki bəh fwu i bəni bə bə kaŋaki ɳga bi sakani, yaka wəmaka chusiki num i bəni bə a jiə Nyə bə. Ayaka i bəni bə bə chusiki fwu wi ləkəli bəəŋki num ɳgəkə i gwu yibə wə.

3 Mbəinj kľəki a bəni bə bə kaŋaki nəni kindzəŋni, si lwa kə bəni bə bə kaŋaki ɳga bi sakani. Asi lwa num bə bə kaŋaki nəni kichu. Wə kabə nəŋki i numki wə lwa kə mi wə wi kaŋaki ɳga bi sakani, wə ka fâki a gia yə yi ndzəŋki, ka wi kəksiki wə.

4 Mi wə wi sakaki bəni wi nəmki num i Nyə, a bəni nûmki bindzəŋ. Ayakalə, wə kabə fəki gia yichu, yaka wə kaŋaki i lwâki wi, kəm ɳga biə bə nya i wi i jľəki bəni i ɳgəkə wə kəkə bi kilələ. Akə mi wi nəm wi Nyə wi chusiki shəm yi Nyə yi bəkəli i bəni bə bə fəki gia yichu.

5 Ayakadəinj, mbəinj kaŋaki i wôkəki i bəni bə bə sakaki tumi, a kəbi shəŋ kəm mbəinj lwâki shəm yi Nyə yi bəkəli. Mbəinj wôkəki tə i bə ka gia yidəkə ma numki yə yi sakaki mbəinj i shəm.

6 Akəgia yə yi fəki mbəiŋ na ka mbəiŋ ləəki tə kiŋwakti, kəm bəni bə bə kaŋaki ŋga bi sakani nəmki num i Nyə, bə nya jəbi wibə wichi i nəm wiwə wə.

7 Mbəiŋ nyâki biein bichi biə mbəiŋ kaŋaki i nyâki i mi wichi. A kabə num kiŋwakti kiləəni, mbəiŋ ləə. A kabə num biein biə mbəiŋ kaŋaki i gəm, mbəiŋ gəm. A kabə num mi wə mbəiŋ kaŋaki lwaki wi, mbəiŋ ka lwâki. A kabə num wə mbəiŋ kaŋaki i nyaki kiŋkəksi i wi, mbəiŋ ka nyâki.

Mbəiŋ kəŋniki gwu yimbəiŋ

8 Kiə mi ki kânja kə fwa bəh mi widəkə, a kəbi a fwa yə aks kiŋkəŋ. Mbəiŋ kīəki a, mi kabə kəŋ mi widəkə, yaka wi jiə lə bənchi bəchi.

9 Bənchi bə Nyə bə bə dzakaki a,
“Kiə wə ki bīəli kə kpə mi,
kiə wə ki wāə kə mi,
kiə wə ki chwō kə,
kiə wə ki būku kə bəh dzákəh,”
na winain nchi kə num bə chinjni i nchi wə wi dzakaki a,
“Kōŋ mi wə wi kə kəmsi i wə kpəŋ asi wə kəŋki gwu ya.”

10 Mi kabə kəŋ mi widəkə, wi kəkə i chu fə wi bəh gia yichu. Ayakadəin, mi kabə kəŋ mi widəkə, yaka wi jiəki lə bənchi bəwə bəchi.

11 Mbəiŋ fəki gia yələ lə, kīə si jəbi si num lə i liə. Jəbi wiwə kə wi kpəiŋ lə i mbəiŋ i yəmi. Mbəiŋ yəmi kəm jəbi wə Nyə ni bəiŋsi bukumbəiŋ si num kəmsi dzə, wi tsə si wi n̄i kə i jəbi wə bukumbəiŋ n̄i jiə shəm i Jisəs Klistus wə.

12 Biŋ bi jili si kaa tsə, biŋ si baiŋ dzə lə. Bukumbəiŋ bēe nəni bi nchəkə, bə dzō yaka num nəni ki baiŋni ka biein bi jum.

13 Bukumbεinj nôki nôni kə ki kaŋaki kiŋkəksi ka bəni bè bə nyaniki nshi. Kiə mbeinj ma dzíki, mû fâ ka bíə. Kiə mbeinj ma mûki mbih mə kwa mbeinj. Kiə mbeinj ma nôki nôni kinyenj bəh ki təkəlini. Kiə mbeinj ma yôliki chu kaŋa kiŋghəkə.

14 Mbeinj dzô yâka num nôni ki Bah Jisəs Klistus i mbeinj wə. Kiə mbeinj ki lansi nyâ kə di i nyam yimbεinj yi gwu ka mbeinj ma fəki bieinj bichu biə yi nəŋki.

14

Kiə mi ki sâka kə widəkə

1 Mbeinj dzêki bəni bè kimbum kibə ləkəki kə i mbeinj kintəəŋ. Kiə mbeinj bəh bəmaka bəni ma gûkuniki bəŋgukuli i gia yə bə kwakaki a yi kə chəŋ i fəki.

2 Mi widəkə kə num wi bum a ŋgaiŋ kələ i dziki bieinj bichi. Ayakalə, widəkə wə kimbum ki bəhki wi dzi mfih a jwa yi ndzeiŋni.

3 Kiə mi wə wi dziki bieinj bichi sabi kə ki nyênsi kə mi wə wi sabiki. I mi wə wi sabiki ki sakə kə mi wə wi dziki bieinj bichi sabiki kə təiŋ nsaka wi təiŋni, kəm bə bəchi kə num Nyə dzə bə.

4 Akə wə ndə i sakaki mi wi nəm wi mi widəkə? A kaŋaki tikwili wi waiŋ wi nəm wiwə i tsəiŋ yeiŋ a waiŋ wi wi nəm numki lə bindzəŋ ma wi gbəki gbəni a. Ayaka wi ni num lə i bieinj, kəm Bah kələ i dzasi wi i bieinj wi num ndzəŋ.

5 Mi widəkə kələ tə wi dzə a kaŋ yidəkə kələ yimbum tsə yidəkə. Ayaka widəkə dzə a kaŋ yichi kə a liŋ. Gia yə yi kə, kə a, mi nûmkə i gia yi wə yə wi kiəki i kiŋkwaka ki wə a, akə yindzəŋni.

6 Mi wə wi dzəki a kaŋ yidəkə kələ yimbum, wi fəki yaka i nya kiŋkəksi i Bah. Ayaka mi wə wi dziki bieŋ bichi, wi dziki tə i nya kiŋkəksi i Bah, si wi fəki yakadəinj wi nyaki kiyənji i Nyɔ. Mi wə wi nyεiŋsiki i dzi bieŋ bichi, wi nyεiŋsiki tə i nya kiŋkəksi i Bah, si wi tə fəki yakadəinj wi nyaki kiyənji i Nyɔ.

7 Bukumbəinj kiəki a, mi kabə num wiwəm yaka a kaŋaki kə wi gwu yi. Wi ka kpi, a kaŋaki kə wi gwu yi.

8 Bukumbəinj ka baŋ bəwəm, yaka bukumbəinj kə a bəh Bah, bukumbəinj ka kpi, yaka bukumbəinj kə a bəh Bah. Ayakadəinj, kəŋ bukumbəinj numki bəwəm, ma bə kpiyi lə a kaŋaki a Bah bukumbəinj.

9 Akə i fwu wi gia wələ wə Klistus n̩ kpi ka fiəni buku i kpi mə ka numki wiwəm. Wi n̩ fə yaka ka wi numki Bah wi bəni bəchi bə bə kεiŋki bəwəm bəh bə bə kə bə kpiyi lə.

10 Ayakadəinj, akə kəm nə wə wə sakaki waiŋnih wa wə təiŋ nsaka wi təiŋni a? Ayaka a num tə kəm nə wə wə nyεiŋsiki waiŋnih wa a? Mbεinj k̩e a bukumbəinj bəchi bi numki lə i Nyɔ nshinj ka wi saka bukumbəinj.

11 Akə gia yə bə nyaka a,
“Mih Bah dzakaki a, si mih kɔ,
mi wichi bi tumki lə binyu i mih nshinj,
mi wichi bi dzakaki lə bəh dzaka ki a, mih kɔ Nyɔ.”

12 Yaka yi num a, mi wimu wimu i bukumbəinj kintəəŋ kaŋaki i bi num i Nyɔ nshinj i fuku si kimfə ki n̩ kɔ.

Kiə mi kifə ka giayə waiŋnih wi kɔ i gbə num gbəni

13 Ayakadəinj, kiə bukumbəinj ma chu sâkaki mi bəh mi i bukumbəinj təiŋ nsaka. Gia yə bukumbəinj

kanjaki i fâki kɔ a, jəbi wə mi fâki gia yidəkɔ wi tâkniki ka yi ma numki gia yə waiñnih wi kɔ i bənli yeinj wə nabə i gbɔ lɔ gbəni.

14 Mih kiəki lə na bindzəŋ, num mih bum ka mi wi Bah Jisəs a fięŋ fidzini fidəkɔ kɔkə a fifi fiə fi kɔ a fi baiñki kə. Ayakalə, mi wə wi yeinj a bieinj bidzini bidəkɔ kələ biə bi baiñki kə, yi ni numki ayaka i wi.

15 Wə kabə dži fięŋ fi bəkəli waiñnah, yaka wə chusiki kə kiňkəŋ i wi. Kiə wə ma bēe a fięŋ fiə wə dziki fə waiñnah wə Klistus n̄i kpi kəm wi gbɔ.

16 Ayakadəinj, kiə wə ki fâ kə a gia ya yindzəŋni yə wə fâki a yi dzâ fləni nûmki num yə bə n̄i dzakaki a yi kɔ yichu.

17 Mbəinj kîəki a, ɻkuŋ bi Nyɔ kəkə kəm bieinj bidzini bəh bieinj bi muni. Akɔ kəm i kâñjaki nəni ki chəŋ bəh nəni ki bəiñnini bəh i kâñja kinsanlı kə ki nyəki dzəki i Kin'waka ki Baiñni wə.

18 Mi kabə nəmki i Klistus wə i yələ dzəh wə, ma Nyɔ ni wəkəki ndzəŋni bəh wi, bəni kəksiki tə wi.

19 Bukumbəinj biəliki num gia yə yi dzəki bəh kimboiñni bəh yə yi gamtiki i maaki num maani mi bəh mi i bukumbəinj kintəəŋ.

20 Kiə mbəinj ki bəkəli kə nəm wi Nyɔ kəm bieinj bidzini. Yi kɔ ɻkoŋ a bieinj bidzini bichi baiñki lə, ayakalə wə kabə dži fięŋ fi num i fə a mi widəkɔ gbɔ num gbəni, yəmaka kɔ gia yichu wə fâki.

21 Akɔ gia yindzəŋni i nəinj i dži nyam, nabə i mu mbih, nabə i fə na finə fiə fi kɔ i fə a waiñnah gbɔ num gbəni.

22 Shəm yə wə jiə i Nyɔ ka bum i fięŋ fidəkɔ wə, wə bēe aka a kiəki a mbəinj Nyɔ bəfa. Ndzəŋni bimbum kɔ i mi wə wi kañjaki kə gia yidəkɔ yə wi kɔ i sakaki

gwu yi yeinj, kəm wi fəki gia yə wi təbi a yi kə chən̄j.

²³ Ayakalə, mi wə wi dziki fiən̄ wi num bəh ɳkan̄yi i shəm yi wə asi num lə ɳgəkə, kəm wi fəki gia a num kə yə shəm yə wi jiə i Nyɔ bumki. Mbəin̄ kīə a, gia yichi yə mi fəki maka shəm yə wi jiə i Nyɔ bum yi, yaka asi num lə chu.

15

Mi fəki gia yə yi ndzəŋki tə i waijn̄ih

¹ Bukumbəin̄ bə bə ləkəki i kimbum wə, kaŋaki i kaŋaki shəm i ɳgbə wə bəni bə bəyini gboiyiki. Bukumbəin̄ ma fəki a gia yə gwu kə i ndzəŋki num a bukumbəin̄.

² Na ndə i bukumbəin̄ kintəəŋ kaŋaki i məmsi i fəki gia yə yi ndzəŋki i waijn̄ih wi i gamtiki wi ka kimbum ki kəəki.

³ Mbəin̄ kīə tə a Jisəs Klistus n̄i fəki kə a gia yə gwu n̄i ndzəŋki num a wi. Wi n̄i fəki yi num asi bə nyaka a mi dzakaki i Nyɔ a,

“Bəntəyi bə bəni təyiki wə yeinj bə fiəni chu num i mih wə.”

⁴ Bukumbəin̄ kiəki lə a gia yichi yə bə n̄i nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə i kikpu wə, a n̄i kə i lani bukumbəin̄, ka yi ni fə bukumbəin̄ num ndzəŋ, shəm yibukumbəin̄ shili, bukumbəin̄ ka tsəin̄ki tsəki a ninshin̄ i fiən̄ fiə bə bi kwatiki.

⁵ Mih tsaki a Nyɔ wə wi fəki bəni num bəh ɳga wi chu fə tə shəm yi bəni shili, wi fə mbəin̄ nəki i fiən̄ fimu wə bəh bəni bichi biəli asi Klistus Jisəs chusiki,

⁶ ka i kijuŋni wə mbəin̄ ni tumyiki bikum bi Nyɔ wə wi kə Ba wi Bah wibukumbəin̄ Jisəs Klistus i ja yimu wə.

*Mbeinj dzâ mi wichi a liñ asî Klistus kô wi dzô
mbeinj*

⁷ Mbeinj dzâki mi wichi a liñ asî Klistus kô wi dzô mbeinj, ka kinjokksi tsâki i Nyô wə.

⁸ Mih fukuki i mbeinj a, Klistus nî kô wi jiæ gwu yi ka wainj wi nôm i Bêju i chusi i bô a Nyô si dzaka ñkœj. Wi nî fê yakadæinj i têbi biñkaka biæ Nyô nî nya i bætii tii bæbô.

⁹ Ayaka wi nî chu fê yakadæinj ka bæni bë bô kôkâ Bêju bi tumyi tê bikum bi Nyô kôm nsheinj yê wi nî kaña i bô. Yelê kô asî bô nî nyaka a,

“Si yi kô yakadæinj,
mih bi kôksi lê wô i kintænji ki bæni bë bô kôkâ Bêju.
Ayaka mihi yæñki kôksi yeli wa.”

¹⁰ Ayaka yi chu num bô nyaka a,
“Mbeinj bâ mbeinj kôkâ Bêju, mbeinj sâñlikî bëh bæni bô Nyô.”

¹¹ Ayaka yi chu num bô nyaka tê a,
“Bæni bâ bô kôkâ Bêju, mbeinj kôksiki Bah.
Bitumi bichi, mbeinj kôksiki Bah.”

¹² Isaya nî kô wi chu dzaka tê a,
“Ntæñ widökâ bi tumbuku dzâlê i chwæñkjijunj ki Jese Wô.
A num mi wô wi bi sakaki bæni bô tumi.
Akô i wi wô bitumi bi jiëki mfi bibô.”

¹³ Mih tsaki a Nyô wô bukumbeinj tseïnki tsâki a ninshinj i wi jîksi shôm yimbœinj bëh kinsanli kichi bëh kimboinji si mbeinj jiæ shôm i wi, ka i ñga bi Kin'waka ki Baiñni wô, mbeinj bi tseïnki tsâki shæñ a ninshinj jôbi wichi i gia yê mbeinj kiëki a mbeinj bi kwatiki lê.

*Fwu wi già yê Bôol nî nyaka i dzâh yê wi nî nyaka
yœinj*

14 Bwa bə nih bəŋ, mih mwi kiəki lə bindzəŋ a mbəinj kanjaki lə nəni kindzəŋni nalə, num mbəinj jikə bəh mfi, kiə tə i təfi gwú yimbəinj.

15 Ayakalə, i gia yidəkə wə, mih nyaka lansi tøyi chwəŋj kimbeinj num tøyini. Ayaka mih fə lə i yinti mbəinj, kəm ŋgamti wə Nyə kə wi nya i mih,

16 a mih numki mi wi nəm wi Klistus Jisəs i bəni bə tumi. Mih fəki nəm wələ aka tii mfə gia, nəm i ntum wi ndzəŋni wi Nyə, ka bəni bə bə kə kə Bəju nūmkı ka biεinj bi bəmfə gia biə Nyə kə num wi bum bi, Kin'waka ki Bainjni keiŋsi bə jiə chi chi bə bá baiŋ.

17 Ayakadəinj, mih kələ i ghaŋsiki gwu i nəm wuŋ wə mih nəmki i Nyə kəm mih chiŋni bəh Klistus Jisəs.

18 Mih kəkə i məm i dzaka kəm gia yidəkə chi chi, a kəbi a yə Klistus kə wi fə lə tsə dzəh i mih wə, a bəni bə bə kəkə Bəju jíə shəm i Nyə. Bə ní jiə shəm biəli gia yə mih ní dzakaki bəh yə mih ní fəki.

19 Yi ní num yakadəinj biəli ŋga bi bənchəsi bə bə chusiki ŋga bi Nyə bəh gia yi dzaka ki wəmni yə mih ní fəki, tsə dzəh i ŋga bi Kin'waka ki Nyə wə. Ayakadəinj, i yisi i Jelusaləm i tali tsə buku i kimbu ki Illilikum wə, akə num mih fuku lə ntum wi ndzəŋni kəm Klistus feiŋ.

20 Mih ní fəki yakadəinj, kinjkwaka kinj kimbum num a mih fûkuki ntum wi ndzəŋni wələ num i di biə bə ka num wəkə dəkə kəm Klistus, ka mih ma tsə i maaki i chaka ki mi widəkə wə.

21 Mih ní fəki yələ biəli asi bə ní nyaka a,
“Bəni bə bə ka num fuku dəkə i bə kəm wi,
bə bi yεinj lə ŋkəŋ bi,
ayaka i bəni bə bə ka num wəkə dəkə kəm wi, bi kiə wi.”

Si Bəəl n̄i fasiki i tsə i Lum

22 Akə a nyani wələ wi n̄i tasiki mih kiŋkani kiduli i dzə buku i mbəiŋ wə ka bukumbəiŋ yeiŋni.

23 Ayakalə, i liə di bi nəm chu kəkə i bimbu biələ wə. Ayakadəiŋ si mih n̄i shi kə bəh kiŋkwaka i jia yiduli wə i dzə ka bukumbəiŋ yeiŋni,

24 mih kwakaki i fə yaka i liə, kiə na bindzəŋ a bukumbəiŋ ni yeiŋni lə jəbi wə mih tsəki səki i Sbəen. Mih kwakaki tə a mbəiŋ ni gamti lə mih i nnyani wuŋ wələ, i tsə buku feiŋ jəbi wə bukumbəiŋ ni məti twesi, mih wəkə ndzəŋni i mbəiŋ kintəəŋ.

25 Ayakalə, i liə mih tsəki i Jəlusalem i nəm i bəni bə bə kə bə Nyə feiŋ.

26 Mih tsəki feiŋ kəm bəni bə bumni bə Masedənia bəh bə Akeya n̄i kəŋ i fə kintsu i gamti bəni bə kifuu bə bə kə bə Nyə i Jəlusalem.

27 A n̄i kəŋ bə i fə yakadəiŋ, a num na ŋkəŋ a bə n̄i kanjaki lə i fə gia i bə yaka, kəm bə bə kəkə Bəju kwati lə bimbəiŋsi biə bi gamtiki biŋ'waka bibə a num bi Bəju, yaka bə kələ tə i gamti Bəju bəh biεiŋ bi mbi wələ biə Nyə kə wi duksi bə yeiŋ.

28 Ayakadəiŋ, jəbi wə mih ni kaasi nəm wələ, mih yeiŋ a kintsu kə bə n̄i tsu a ki liə alə i kanj yi Bəju wə a, mih ka ni dza feiŋ, mih tsə dzəh i mbəiŋ wə, ma bukumbəiŋ yeiŋni, ka mih tsə i Sbəen.

29 Ayaka mih kiəki lə a jəbi wə mih bi dzə i mbəiŋ mih bi dzə bəh kimbəiŋsi ki Klistus i mbəiŋ num ki jikə.

30 Bwa bə nih bəŋ, mih kwuŋki kanj kwuŋni i mbəiŋ i yeli wi Bah wibukumbəiŋ Jisəs Klistus bəh i kiŋkəŋ ki Kiŋ'waka ki Baiŋni, a mbəiŋ chīŋni bəh

mih a bukumbeiñ chiñni i tsâki nalə i Nyɔ kəm mih,

³¹ ka mih ni buku i kañ yi bəni bə bə kə maka bə
bum i Judea. Bukumbeiñ tsâki tə a bəni bə bə kə bə
Nyɔ ni bûm nəm wə mih tsəki i fə i Jelusaləm.

³² Nyɔ ka bum, mih ni dzəki i mbeinj wəkə
ndzəñni, shəm yinj də i mbeinj kintəəñ.

³³ Nyɔ wə wi kə Nyɔ wi kimbəinj nûmki bəh
mbeinj bəchi. Yi nûm ayaka.

16

Bəbəni

¹ Mih nəñki i fuku i mbeinj jəmi yibukumbeiñ
yidəkə wə yeli wi kə Fwəbe a mbeinj kiə wi. Wi
gamtki nəm wi Nyɔ i kijuñni ki bəni bə bumni ki
Səñklia wə.

² Jəbi wə wi dzə, mbeinj dzə wi i yeli wi Bah wə i
dzəh yi bəni bə bə kə bə Nyɔ. Fiñ fidəkə kabə num
fiə wi nəñki mbeinj gāmti wi yεinj, mbeinj kīə a wi kə
wi lansi gamti bəni bəduli, gamti tasi tə bəh mih.

³ Mbeinj bəni Blisia bəh Akpwila i mih. Akə bəni
num bə chiñni buku bə i nəm wi Klistus Jisəs wə.

⁴ Bə kə num kpi ləkəli bə kəm mih. Akə bəni, a
kəbi a mih shəñ mih nyaki kiyəñni i bə. Bijuñni bi
bəni bə bumni bəh bəni bə bə kəkə Bəju bəchi nyaki
tə kiyəñni i bə.

⁵ Mbeinj bəni tə i kijuñni ki bəni bə bumni bə bə
juñnik i bə du i mih. Mbeinj bəni i Abənetus nseñ
wuñ wi shəm. Wi n̄ kə mi wi ninshinj i kwuni num
mi wi Klistus i tumi ki Esia wə.

⁶ Mbeinj bəni tə i Meli wə wi kə wi nəm na bəh ḥga
i mbeinj kintəəñ.

⁷ Mbeinj bəni i Andulnikus bəh Junias bə kə bəni
mbəñ bə kwili, buku bə n̄ kə i juñ yi nsəñ mə. A

num bəni bə kiə bə i mbaŋ wi bwa bə ntum bə Jisəs wə. A n̄i yisi jiə bə shəm i Klistus i mih.

⁸ Mbəinj bôni tə i Ambliyatus wə wi kə nseinj wuŋ wi shəm wə buku wi kə bə chijnji i Bah wə.

⁹ Mbəinj bôni i Ubanus wə buku bə chijnji i nəm i Klistus, bəni tə i Stakis wə wi kə nseinj wuŋ wi shəm.

¹⁰ Mbəinj bôni i Σbelēs. Akə mi num wi chusi a ŋgaiŋ num ndzəŋ bəh Klistus. Mbəinj bôni tə i bəni i junj yi Alistəbulus wə.

¹¹ Mbəinj bôni i Hələdiən wə wi kə mi wuŋ wi kwili, bôni tə i bəni bə bə kə bə chijnji i Bah bə num i junj yi Nasisus wə.

¹² Mbəinj bôni tə i Tifena bəh Tilfəsa. Akə bəkanja bə bə nəmkı nəm wi Bah. Mbəinj bôni tə i Bəsis wə wi kə shəm yinj. Akə tə miŋkpanja wi nəm, nəm wi Bah na bəh ŋga.

¹³ Mbəinj bôni i Lufus wə Bah sainjbwili wi i num mi wi, bôni tə i nih wi wə wi n̄i fəki bəh mih aka wainj wi.

¹⁴ Mbəinj bôni i Asinklitus bəh i Fligən bəh Emis bəh Batləbas bəh Emas, bəh bwa bə nih bəbukumbəinj bə bə kə bəh mbəinj.

¹⁵ Mbəinj bôni i Filələgus bəh Julia, bôni i Nelius bəh jəmi yi. Mbəinj bôni tə i Əlimbas bəh bəni bə bə kə bə Nyə bə num bəh bə.

¹⁶ Mbəinj bôni i gwu yimbəinj, mbəinj māŋni yâŋyi gwu yimbəinj ka bəni bə Nyə. Bijuŋni bi bəni bə bumni bə Klistus bichi bəniki i mbəinj.

Ntəfi wi kaasini

¹⁷ Bwa bə nih bəŋj, mih tsaki mbəinj a mbəinj təkniki kəm bəni bə bə dzəki bəh kiŋgaali fumsi

mbεiŋ bəh nlani wə wi nəiŋki wə bə n̄i yisi lani
mbεiŋ yeiŋ. Mbεiŋ yôkə gēiŋ bəmaka bəni.

18 Mbεiŋ k̄ləki a bəmaka bəni nəmki kə num i Bah
wibukumbεiŋ Klistus. Bə nəmki num i kitəo kibə
wə. Bə dzəki ndzaka wi njwəni num wi fwəkyini
fwəkyi bəni bə bə kiəki kə na gia yidəkə.

19 I liə si bəni bəchi kə num bə wəkə lə kəm mbεiŋ
a mbεiŋ kə bəni bə bə wəkəki gia fə yi, mih bə wəkə
ndzəŋni kəm mbεiŋ. Ayakalə, mih nəŋki a mbεiŋ
fifiki, mbεiŋ b̄ləli num gia yə yi ndzəŋki, kâŋa kə
kanj i gia yichu wə.

20 A baan a twesi Nyə wə wi kə Nyə wi kimbəiŋni
ni təkə Satan i kuku ma mbεiŋ təmyi gvu i wi bεiŋ.
Mih tsaki a Bah wibukumbεiŋ Jisəs Klistus chūsi
shəm yi yindzəŋni i mbεiŋ.

21 Timəti wə buku wi nəmki bəniki dzəki i mbεiŋ.
Ayaka Lushus bəh Jasən bəh Səsibata bə bə kə bəni
mbəŋ bə kwili bəniki tə i mbεiŋ.

22 Mih Tetius wə Bəəl dzakaki mih nyaka kijwakti
kələ, bəni tə i mbεiŋ i yeli wi Bah wə.

23 Gayus wə mih Bəəl nəki i wiuzu a num wə
kijunji ki bəni bə bumni bəchi fa juŋniki i wiuzu
bəniki i mbεiŋ. Ayaka Elastus wə wi kə mi wi kiba
i kwili wələ wə, bəh waiŋnih wibukumbεiŋ wə yeli
wi kə Kwatus bəniki tə i mbεiŋ.

24 [Ma Bah wibukumbεiŋ Jisəs Klistus chūsi
shəm yi yindzəŋni i mbεiŋ. Yi nûm ayaka.]*

Kiŋkəksi nûm i Nyə

25 Kiŋkəksi nûm i Nyə. Akə wi wə wi kə i fə a
mbεiŋ nûm bəh ŋga, i biəliki ntum wi ndzəŋni wələ

---

* **16:24** Biŋwakti bikpu biduli biə bə n̄i yisi nyaka gia yi Nyə yeiŋ
kanjaki kə kiŋka kələ.

mih fukuki. Ntum wi ndzəŋni wələ num wə mih fukuki kəm Jisəs Klistus. Yi n̄i yisi kəo gia yi nyumini num bə nyumi a keinj na i kikpu wə, ayakalə i liə kə num bə chusi lə yi i bukumbenj.

26 Gia yi nyumini yiwə kə num bə chusi lə. Gia yə bəni bə ntum bə Nyə n̄i nyaka yi fə yi gia bainj i bitumi bichi wə. Nyə wə wi kə Nyə wi jəbi whichi kə wi wə wi n̄i dzaka a bə fûku i bitumi bichi ka bə j̄ə shəm i wi, wâkə i wi.

27 Kiŋkəksi nûm jəbi whichi i Nyə wələ wə wi kə Nyə wi mfi bimbum, ki tsə dzəh i Jisəs Klistus wə. Yi nûm ayaka.

**Kin̄wakti ki Nyɔ Min̄kain̄ Mifian̄
Chungmboko: Kin̄wakti ki Nyɔ Min̄kain̄ Mifian̄ (New
Testament+) for Cameroon**

copyright © 2021 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chung (Cung)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Apr 2025 from source files dated 1 May 2025

ff8b447d-0e78-5782-840d-48c27035a093